

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Azərbaycanda
kilosu
4 manata ət -
Bəs keyfiyyət?
yazısı səh.10-da

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 11-13 oktyabr 2025-ci il Şənbə № 184 (8794) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Prezident MDB sammitində Lağından danışdı

Dövlət başçıları
19 mühüm sənəd
imzaladı, yeni
mesajlar verildi

yazısı səh.5-də

"Soyuq savaş" bitdi - Bakı və Moskvanın atacağı növbəti addım

yazısı səh.4-də

Üç generalın Ankara görüşü - Qafqazda yeni müttəfiqlik

yazısı səh.7-də

Separatçılar əl çəkmir - Xankəndiyə qayıdış...

yazısı səh.6-da

Ermənistandan şok: terrorçuların abidələri sökülür?

yazısı səh.9-da

Rusiyanın müharibə ritorikasında yumşalma - Nə baş verir?

yazısı səh.13-də

Paşinyanın adamından ittiham - Azərbaycan qoşunları...

yazısı səh.6-da

Ölkədə əcnəbilərlə nikah artır: təhlükə, yoxsa...

yazısı səh.14-də

İran ABŞ-dan qorxmur - Tehrandan hədə

yazısı səh.13-də

Nağdsız hesablaşmalar haqqında qanun dəyişir - 50 faiz artım

yazısı səh.3-də

ABS BAKI VƏ İRƏVANI TƏLƏSDİRİR - ÜÇ SENSASİYON ƏNGƏL...

Azərbaycan və Ermənistan yeni həmlələrə hazır olmağa çağırıldı; Vaşinqtonun dəstəyi kritik mərhələni adlamaq üçün yetərli olacaqmı?

yazısı səh.8-də

Paytaxtda böyük hazırlıq: iş saatları dəyişir, dərslər isə...

Bakı və ətraf ərazilərdə nəqliyyatın sıxlığını azaltmaq üçün ənənəvi rejimin ləğvinə başlanılır; "Məktəbli avtobusları" da şəhərin yükünü azaltmadı - deputat və ekspertdən anons

yazısı səh.3-də

Sayyad Aran:
"Məktub
yazırsan, bir
aydan sonra
cavab verirlər"

yazısı səh.10-da

Zahid Oruc

"Bastrikin
saxta cinayət
işlərini
dayandırmalıdır"

yazısı səh.9-da

Tahir Əmiraslanov

Ermənilərdən
küftə oğurluğu -
məşhur kulinar
deyir ki...

yazısı səh.10-da

Azərbaycanda yeni medal təsis edilir

Yeni medal təsis edilir. Məsələ Milli Məclisin keçirilən plenar iclasında müzakirə edilib.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 30 illiyi (1995-2025) Azərbaycan Respublikasının yubiley medalının təsis edilməsi ilə əlaqədar "Azərbaycan Respublikasının orden və medallarının təsis edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi qəbul edilib.

Qanuna əsasən, "Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 30 illiyi (1995-2025)" yubiley medalı Konstitusiyanın hazırlanmasına, təkmilləşdirilməsinə və təbliğinə, qanunvericilik və hüquq sisteminin inkişafına, Konstitusiyanın aliliyinin təmin edilməsinə, dövlət müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsinə, insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının müdafiəsinə, konstitusion ideya və prinsiplərin formalaşdırılması və inkişafına töhfə vermiş şəxslərə təqdim ediləcək.

Bundan əlavə, Azərbaycan dövləti qarşısında xüsusi xidmətləri olan şəxslər də bu yubiley medalı ilə təltif edilə bilərlər.

Qanuna görə, yubiley medalı ilə təltif etmə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən həyata keçiriləcək.

"Əminə Yusifqızı hər zaman yaddaşlarda yaşayacaq"

"Əminə Yusifqızı hər zaman yaddaşlarda yaşayacaq". Musavat.com xəbər verir ki, bunu jurnalistlərə açıqlamasında Xalq artisti Hacı İsmayilov Xalq artisti Əminə Yusifqızının vida mərasimində deyib.

"Onu 1961-ci ildən tanıyırdım. Əminə Yusifqızı Gənc Tamaşaçıları Teatrında və Akademik Milli Dram Teatrında bir çox tamaşalarda əsas rolları canlandırıb. Bir çox dramatik və psixoloji obrazlar yaradıb. Teatr Xadimləri İttifaqının fəal üzvlərindən birinə çevrilib. Bütün teatrsevərlər adından ailəsinə baş sağlığı verirəm", - Xalq artisti bildirib. "Anam üç ay idi ki, ağır xəstə idi, yaşasaydı 90 yaşı olacaqdı".

Bunu Musavat.com-a Xalq artisti Əminə Yusifqızının qızı Səminə Əliyeva deyib.

"Mənim üçün evzölünməz sənətkar və ana idi. Xalqımız tərəfindən də sevilirdi. Düşünürəm ki, o, unudulmayacaq və hər zaman yaddaşlarda yaşayacaq", - S.Əliyeva deyib.

Əminə Yusifqızının nəvəsi Leyla Əliyeva isə nənəsini qeyri-adi xüsusiyyətlərə malik insan kimi xarakterizə edib.

"Bir neçə il əvvələ qədər avtomobil sürürdü. Son illər məsləhət görürdük ki, sağlamlıq və təhlükəsizliyi üçün avtomobil sürməsin. Həmişə şən və həyat dolu idi. Mənim xatirəmdə belə qalacaq", - L.Əliyeva əlavə edib.

Oktyabrın 10-da Xalq artisti Əminə Yusifqızı ilə vida mərasimi Təzə Pir məscidində keçirilib. Qeyd edək ki, Əminə Yusifqızı 89 yaşında vəfat edib.

Bakıda tikinti şirkəti müflis oldu

Azərbaycanda tikinti fəaliyyəti ilə məşğul olan "Diadem" ASC 2024-cü ili 5,504 milyon manat xalis zərərle başa vurub. Halbuki, Şirkət 2023-cü ildən 1,856 milyon manat xalis mənfəətlə çıxmışdı.

"Report" xəbər verir ki, ötən il "Diadem"-in vergiyəqədərki zərəri 6,88 milyon manat (əvvəlki il mənfəət olub), mənfəət vergisi ödəmələri üzrə qənaəti isə 1,376 milyon manat (əvvəlki il ödəmə olub) təşkil edib.

Bu il yanvarın 1-nə "Diadem"-in aktivləri 114,408 milyon manat olub ki, bu da illik müqayisədə 11,2 % çoxdur. Hesabat dövründə şirkətin öhdəlikləri 17,2 % artaraq 114,817 milyon manata, 4,995 milyon manatlıq balans kapitalı isə 409 min manatlıq kapital çatışmazlığı ilə əvəz olunub (yeni, kapitalı mənfəətlə düşüb, faktiki müflis olub), o cümlədən nəzəmə kapitalı 3,3 % artaraq 3,101 milyon manata çatıb.

Xatırladaq ki, "Diadem" 2017-ci ildə yaradılıb. Onun səhmdarları 75 % payla Elbrus Nəbiyev və 25 % payla Kəmalə Dostumaliyevadır.

Nağdsız hesablaşmalar haqqında qanun dəyişir - 50 faiz artım

"Nağdsız hesablaşmalar haqqında" qanuna dəyişiklik edilir. Milli Məclisin plenar iclasında müzakirə olunub.

Dəyişikliyə əsasən, kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı ilə bağlı mülki hüquqi xarakterli müqavilələr əsasında mövsümi işlərə cəlb edilən fiziki şəxslər üçün nağd qaydada ödənilən məbləğin yuxarı həddini müəyyən edir.

Sənəddə bildirilib ki, qeyd olunan norma kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalının xüsusiyyətləri (mövsumluğu olması və bu əsasda işçiyə ehtiyacın müəyyən zaman kəsiyində yaranması) nəzərə alınmaqla, məhsul istehsalçıları tərəfindən işlərin görülməsinə mülki hüquqi müqavilələr əsasında fiziki şəxslərin cəlb edilməsi imkanının yaradılmasına, kənd təsərrüfatı istehsalçılarının

Layihəyə görə, bilavasitə kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı ilə bağlı mülki hüquqi xarakterli müqavilələr əsasında mövsümi işlərə cəlb edilən

fiziki şəxslər üzrə gündəlik hər bir belə fiziki şəxs üçün nağd qaydada ödənilən məbləğin yuxarı həddini müəyyən edir. Sənəddə bildirilib ki, qeyd olunan norma kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalının xüsusiyyətləri (mövsumluğu olması və bu əsasda işçiyə ehtiyacın müəyyən zaman kəsiyində yaranması) nəzərə alınmaqla, məhsul istehsalçıları tərəfindən işlərin görülməsinə mülki hüquqi müqavilələr əsasında fiziki şəxslərin cəlb edilməsi imkanının yaradılmasına, kənd təsərrüfatı istehsalçılarının

və onların mövsümi işlərə cəlb etdiyi şəxslərin dəstəklənməsinə, tərəflər arasında daha çevik ödəmə mexanizminin qurulmasına xidmət edir, ödənişlərin birbaşa məhsulun istehsalı sahəsində (yerində) ödənilməsinə, kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalının (yığımının) daha çevik təşkil edilməsinə imkan yaradır.

Təklif olunan qanun layihəsi həmin şəxslərə nağd qaydada ödənilən gündəlik ödənişin yuxarı həddinin artırılması, hazırkı iyirmi manatdan otuz manata çatdırılmasını nəzərdə tutur.

Göyçayda soyğunçuluq edənlər yaxalandı

Göyçay rayonu ərazisində soyğunçuluq hadisəsi qeydə alınıb. Daxili İşlər Nazirliyinin Mətbuat Xidmətinin Şəki regional qrupundan bildirilib. Məlumatla görə, naməlum şəxslər vətəndaşın mobil telefonunu açıq talama yolu ilə ələ keçiriblər.

Göyçay Rayon Polis Şöbəsinin əməkdaşlarının həyata keçirdikləri tədbirlərlə soyğunçuluq əməlini törətməkdə təqsirli bilinən əvvəllər də məhkum olunmuş 23 yaşlı Nicat Miriyev və 20 yaşlı Rahim Eminli saxlanılıb. Polis əməkdaşları tərəfindən mobil telefon maddi sübut kimi aşkarlanaraq götürülüb.

Faktla bağlı cinayət işi başlanılıb. Məhkəmənin qərarı ilə N.Miriyev və R.Eminli barəsində həbs qətimkan tədbiri seçilib.

Şahin Şıxlinski ilə bağlı məhkəmə qərar verdi

Rusiyanın Sverdlovsk vilayət məhkəməsində Azərbaycan diasporunun rəhbəri Şahin Şıxlinskiyə apellyasiya şikayətinə baxılıb.

APA-nın Rusiya bürosu xəbər verir ki, Şıxlinskiyin vəkil birinci instansiya məhkəməsinin hökmündən yuxarı instansiya məhkəməsinə şikayət verərək, müvəkkilinin barəsində həbs qətimkan tədbirinin daha yüngülləşdirilməsini istəyib.

Sverdlovsk vilayət məhkəməsi iş materiallarına qapalı iclasda baxaraq apellyasiya şikayətini təmin etmək üçün heç bir əsas tapmayıb.

Şahin Şıxlinski 2025-ci il dekabrın 30-dək həbsdə qalacaq.

Qeyd edək ki, Şahin Şıxlinski ilk dəfə iyulun 2-də saxlanılıb. Hərbi geyimdə maskada və üzərində tanınma nişanı olmayan hüquq-mühafizə orqanlarının əməkdaşları Şıxlinskiyin içərisində olduğu avtomobilin qarşısını küçənin ortasında kəsiblər və zor tətbiq edərək Şahin Şıxlinski və oğlu Mutvalını avtomobildən endirərək yerə yıxıb qan-dallayıblar. Mutvalı Şıxlinski saxlanıldıqdan 15 dəqiqə sonra sərbəst buraxılıb. Şahin Şıxlinski isə İstintaq İdarəsində bir neçə saat dindirildikdən sonra sərbəst buraxılıb.

Daha sonra hüquq-mühafizə orqanları Şıxlinskiyə saxlanılıqları zaman dövlət nümayəndəsinə qarşı zor tətbiq etmək maddəsi ilə cinayət işi açıb. Məlum cinayət işi üzrə iyulun 16-da M.Şıxlinski saxlanılaraq barəsində həbs-qətimkan tədbiri seçilib. Şahin Şıxlinski isə axtarışa verilib. Avqustun 2-də isə Ş.Şıxlinski də Moskvada saxlanılaraq Yekaterinburqa etap olunub. Avqustun 24-də məhkəməsi onun barəsində həbs qətimkan tədbiri seçib. Sentyabrda 24-də isə həbs qətimkan tədbirini dekabrın 30-dək uzadıb.

Ramil Həsən deputat fəaliyyətini dayandıracaq

Ramil Həsən deputat fəaliyyətini dayandıracaq.

APA-nın xəbərinə görə, Ramil Həsən Türk Dövlətləri Parlament Assambleyasının Baş katibi vəzifəsində çalışacaq.

Mərkəzi Seçki Komissiyası prosedura uyğun olaraq Ramil Həsənin deputat statusuna dair qərar qəbul edəcək.

Qeyd edək ki, Ramil Həsən bu il iyunun 12-də Türk Dövlətləri Parlament Assambleyasının (TÜRKPA) Qazaxıstanın paytaxtı Astanada keçirilən 14-cü plenar sessiyasında təşkilatın Baş katibi seçilib. O, yeni vəzifəsinə oktyabrın 15-dən etibarən başlayacaq.

Xatırladaq ki, bundan əvvəl TÜRKPA-nın Baş katibi vəzifəsini türkiyəli Mehmet Süreyya tutub. Ramil Həsən 2009-2013-cü illərdə də TÜRKPA-nın Baş katibi olub.

Daha bir QHT rəhbərinin məhkəməsi başladı

"QHT işi" üzrə ittiham olunanlardan biri - "Hüquq və İnkişaf" İctimai Birliyinin rəhbəri Hafiz Həsənovun cinayət işi üzrə ibtidai istintaq yekunlaşıb.

Modern.az xəbər verir ki, cinayət işi baxılması üçün Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinə göndərilib. İş hakim Eldar İsmayilovun icraatına verilib. Məhkəmənin hazırlıq iclası oktyabrın 22-nə təyin edilib.

Qeyd edək ki, Hafiz Həsənov Cinayət Məcələsinin 193-1.3.2-ci (cinayət yolu ilə əldə edilmiş xeyli miqdarda əmlakı leqallaşdırma), 308.2-ci (vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə etmə, ağır nəticələrə səbəb olduqda) və 313-cü (vəzifə saxta-karlığı) maddələri ilə ittiham edilir.

Onun barəsində Binəqədi Rayon Məhkəməsinin qərarı ilə ev dustaqlığı qətimkan tədbiri seçilib.

Paytaxtda böyük hazırlıq: iş saatları dəyişir, dərslər isə...

Bakı və ətraf ərazilərdə nəqliyyatın sıxlığını azaltmaq üçün ənənəvi rejimin ləğvinə başlanılır; "Məktəbli avtobusları" da şəhərin yükünü azaltmadı - deputat və ekspertdən anons

Xəbər verdikimiz kimi, bu ilin əvvəlində Bakı və ətraf ərazilərdə nəqliyyatın sıxlığını azaltmaq məqsədilə dövlət orqanları, təhsil və tibb müəssisələrinin iş rejiminin dəyişdirilməsi barədə Dövlət Proqramı qəbul edilib. Sənədə əsasən, 2025-2026-cı illərdə bu qurumların fəaliyyəti dəyişən iş qrafiki prinsipi ilə tənzimlənəcək. Artıq müvafiq dövlət qurumlarına təhlillər aparmaq və yeni iş rejiminə keçidlə bağlı siyahı hazırlamaq tapşırılıb.

Sentyabrda dərs ilinin başlaması ilə Bakıda hər gün saatlarla davam edən tıxaclar ictimai narahatlığa səbəb olur. "Məktəbli avtobusları" layihəsi hələlik pilot mərhələdə olduğundan, paytaxt küçələrində yük azalmayıb. Ekspertlər hesab edirlər ki, dəyişən iş qrafiki bu problemin azaldılması üçün ən real addımlardan biridir.

İqtisadçı-deputat Vüqar Bayramov məsələni şərh edərkən bildirib ki, inkişaf etmiş ölkələrdə həm dövlət, həm də özəl sektorda fərqli iş saatlarının tətbiqi geniş yayılıb: "İşə başlama və işin bitmə saatları fərqli olacaq. Artıq. Əmək Məcəlləsinə uyğun

olaraq 8 saatlıq iş prinsipi saxlanılsa da, işəgötürənlərə bu saatları çevik şəkildə tənzimləmək imkanı veriləcək. Dünyada aparılan tədqiqatlar göstərir ki, belə model nəqliyyatın sıxlığını azaldır, işçi məhsuldarlığını artırır və sosial gərginliyi azaldır".

Deputat hesab edir ki, paytaxtda tıxacların azaldılması üçün iş saatlarının mərhələli şəkildə dəyişdirilməsi, xüsusilə dövlət idarələrinin və təhsil müəssisələrinin fərqli vaxtlarda fəaliyyətə başlaması daha effektiv nəticə verəcək.

Bu təcrübə artıq bir çox ölkədə özünü doğruldub. Yaponiya, Sinqapur, Cənubi Koreya, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, ABŞ və Böyük Britaniya kimi ölkələrdə dövlət və özəl sektor üçün çevik iş saatları illərdir tətbiq olunur.

Yaponiya hökuməti 2020-ci il Tokio Olimpiadası ərzində "Work Shift Tokyo" adlı proqram həyata keçirdi. Minlərlə şirkət iş saatlarını dəyişdi, bir hissəsi isə evdən işləməyə keçdi. Nəticədə şəhər tıxacları 15-20 faiz azaldı.

Sinqapurdə dövlət sektoru üçün "flexi-time" rejimi qanunvericiliklə tənzimlənir. İşçilər işə başlama saatını 7:30-10:00 arası sərbəst seçə bilərlər. Bu sistem şəhərin nəqliyyat axınında pik saatların yükünü 18 faiz azaldı.

ABŞ-də federal hökumət orqanları uzun illərdir çevik iş rejimi ilə fəaliyyət göstərir. "Staggered hours" və "telework" (evdən iş) modelləri

pandemiyadan sonra dövlət idarəçiliyinin ayrılmaz hissəsinə çevrilib.

Böyük Britaniyada Londondakı nəqliyyatın sıxlığını azaltmaq üçün bezi qurumlar 07:00-15:00 və ya 11:00-19:00 formatında növbəli sistem tətbiq edirlər. Bu, metro və avtobuslarda sərnişin axını sabitləşdirməyə kömək edib.

Paytaxt Bakıda nəqliyyatın sıxlığının əsas səbəblərindən biri məhz işə və dərşə başlama saatlarının eyni vaxtda olmasıdır. Ekspertlər hesab edir ki, dövlət proqramının həyata keçirilməsi zamanı məktəblər, dövlət idarələri və iri şirkətlərin işə başlama vaxtları mərhələli şəkildə fərqləndirilsə, tıxaclar 25-30 faiz azala bilər.

Liberal İqtisadçılar Mərkəzinin sədri Akif Nəsirli "Yeni Müsavat"a açıqlamasında qeyd edib ki, bu, dünya təcrübəsində özünü doğrultmuş bir üsuldur: "Sadəcə olaraq, həmin üsulun effektiv şəkildə həyata keçirilməsi vacibdir. Bu təcrübə dünyanın bir çox böyük şəhərlərində - Vaşinqton, Nyu-York, Seul, Moskva, London, Pekin kimi metropollarda uğurla sınaqdan keçirilib və öz təsdiqini tapıb.

Beynəlxalq səviyyədə qəbul edilmiş bir praktikadır. Sadəcə, məsələ onun Azərbaycanda necə tətbiq olunaçağı ilə bağlıdır. Yəni, prinsiplər məlumdur, amma yerli şəraitə uyğunlaşdırma prosesi düzgün aparılmalıdır.

Təbii ki, hər bir sistemin həm müsbət, həm də mənfi tərəfləri olur. Bu üsulun da müəyyən çətinlikləri mümkündür, amma faydaları daha çoxdur. Əsas məqsəd şəhərdə nəqliyyat axınına tənzimləmək, xüsusilə pik saatlarda - səhər 7:00-9:00 və axşam 17:00-20:00 aralığında sıxlığı azaltmaqdır.

Əgər bütün məktəblər, dövlət idarələri, ticarət və xidmət müəssisələri eyni vaxtda fəaliyyətə başlasa, şəhərdə avtomobil axını kəskin artar. Amma bu təcrübəyə əsasən, müxtəlif qurumların iş rejimləri fərqli vaxtlarda başlayır və bitir. Beləliklə, nəqliyyat axını gün ərzində daha bərabər paylanır".

Hacı Qalib: "30 ildir generalla çəkişirəm"

Bakının Bilgəh qəsəbəsində illərdir davam edən torpaq davası bitmək bilmir. Məsələnin mərkəzində sabiq deputat Hacı Qalib Salahzadə dayanır.

Hacı Qalib Salahzadə Musavat.com-a deyib ki, adını çəkmək istəmədiyi generalla 30 ilə yaxındır məhkəmələrdə çəkişib:

"Həmin general bir şey edə bilmədi, indi də Qod Nisanovu qabağa veriblər, onun "podstavnoy" adamının əli ilə torpağı ələ keçirmək istəyirlər. Mən də məcbur olub Bakıdakıları qoyub Moskvadakılarla döyüşürəm".

Söhbət Bilgəh qəsəbəsində yerləşən, sovet dövründən qalma böyük bir bağ sahəsindən gedir. İddialara görə, bu torpaq sahəsinin ilk sahibi vaxtilə Rəsul Quliyev olub. Lakin sonradan həmin ərazi üzərində mülkiyyət hüququnu Hacı Qalib Salahzadə və onun ailəsi də irəli sürüb.

Hacı Qalib Salahzadə və onun qohumları torpaq sahəsinin onlara vərəsəlik və mülkiyyət hüququ əsasında çatdığını sübut edən sənədləri təqdim etdiklərini deyirlər.

Ötən il Hacı Qalibin xalası Lətifə Əliyeva Prezident Administrasiyasının rəhbəri Samir Nuriyevə rəsmi məktubla müraciət edib. Həmin məktuba Hacı Qalibin dayısı, 1945-ci il təvəllüdü Əminəğa Camalov imza atıb.

Əminəğa Camalov yazır ki, anası Kübra Mirəbdül Hüseyn qızı Camalovaya məxsus olmuş və vərəsəlik üzrə ona çatan bağ sahəsinə 26 ildir daxil ola bilmir:

"Bağa girişə qadağa qoyulub, məcbur olub redaksiyalara müraciət etmişəm. 2009-cu ildə Sabunçu Rayon Məhkəməsinə hakim Nilufər Cəfərlinin sədrliyi ilə bu işə 3 dəfə baxılıb. Daha sonra Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimi Etibar Nəbiyev "zakaz" qəbul edərək, artıq qüvvəyə minmiş qərarı ləğv edib. Halbuki həmin qərar Sabunçu Rayon Məhkəməsinin hakimi Rahib Salmanov tərəfindən çıxarılmış və 7 ay öncə qüvvəyə minmişdi".

Camalovun sözlərinə görə, həmin dövrdə Apellyasiya instansiyasında qərarın dəyişdirilməsinə "bir generalın şəxsi müdaxiləsi" səbəb olub.

Əminəğa Camalov məktubunda sensasion iddialar da səsləndirib:

"Bu, 60 sot torpaq davası deyil. Söhbət 25 milyon dollarlıq ərazidən gedir".

Dayısı həmçinin qeyd edir ki, 2009-cu ildə məhkəmə materialları aydın şəkildə göstərir ki, mübahisəli torpaq sahəsi Rəsul Quliyevə məxsus deyil, Abşeron rayonuna aid ərazidə yerləşir və sənədlər Hacı Qalib Salahzadənin ailəsinə məxsusdur.

bər paylanır".

Bu iqtisadçının sözlərinə görə, bu üsul tətbiq edilərkən həm dövlət, həm də özəl sektorun fəaliyyət qrafikləri bir-biri ilə uyğunlaşdırılmalıdır: "Dövlət müəssisələri ilə yanaşı, özəl şirkətlər də bu cədvələ əməl etməlidir.

Təbii ki, belə dəyişikliklər müəyyən psixoloji və sosial uyğunlaşma dövrü tələb edir. İnsanların iş və həyat ritmi dəyişdiyi üçün ilk mərhələdə müəyyən narahatlıqlar yaranı bilər. Amma zaman keçdikcə bu sisteme adaptasiya mümkündür və onun faydası aydın şəkildə hiss olunacaq.

Dünya təcrübəsində bu cür modellərə əlavə olaraq nömrə nişanına əsaslanan nəqliyyat məhdudiyyətləri də

tətbiq olunur. Məsələn, bəzi ölkələrdə nömrəsinin sonu cüt rəqəmlə bitən avtomobillər ayın cüt günlərində, tək rəqəmlə bitənlər isə tək günlərdə şəhər mərkəzinə daxil ola bilər. Bu da tıxacların azaldılmasında təsirli üsuldur.

Hazırda Azərbaycanda belə bir sistem mövcud olmasa da, texniki baxımdan bu modelin tətbiqi mümkündür.

Qeyd edilən üsul düzgün və mərhələli şəkildə həyata keçirilsə, Bakıda nəqliyyat axınının idarə olunması və tıxac probleminin 60-70 faiz azalması realdır. Bunun üçün həm dövlət idarələri, həm özəl sektor, həm də vətəndaşlar qarşılıqlı şəkildə bu qaydalara əməl etməlidirlər".

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
"Yeni Müsavat"

Bu halda cəriməniz silinə bilər

Sürücüləri ən çox narahat edən məsələ cərimələr, onların ödənilməsi və silinməsi mövzudur. Praktikiada yazılmış cərimələrin sonradan silinməsi halları da var. Ancaq bunun da əsası olmalıdır.

Bəs hansı halda cərimə silinə bilər?

Oxu24.com xəbər verir ki, mövzu ilə bağlı danışan nəqliyyat üzrə ekspert Elməddin Muradlı bildirib ki, sürücü hər hansı bir qəzanın baş verməməsi məqsədi ilə bilməyərək qaydanı pozubsa, yazılan cərimə silinə bilər.

Bunun üçün vətəndaş Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsinə müraciət etməlidir. Əsaslandırılmalıdır ki, qəzadan yayınmaq üçün zəruri bir vəziyyət yaranıb. İnzibati Xətlər Məcəlləsinin son zərurət maddəsi (Red-18-ci maddə) tətbiq olunmaqla yazılmış cərimə protokoluna xitam verilə bilər. Çünki vətəndaş bilərəkdən qaydanı pozmayıbsa, bu halda cərimə silinməlidir.

Rus Evi bərpa ediləcək? - Açıqlama

Bakıda Rus Evinin bərpası ilə bağlı konsensus tapmaq üçün Azərbaycanla əlaqə saxlayırıq.

Modern.az-ın məlumatına görə, bunu "Rossotrudniçestvo"-nun rəhbərinin müavini Şevtsov RIA Novosti-yə bildirib.

Onun sözlərinə görə, agentlik Putin və İlham Əliyevin görüşündən sonra Bakıdakı Rus Evinin fəaliyyətini bərpa edəcəyinə ümid edir.

Qeyd edək ki, "Rossotrudniçestvo"-nun Azərbaycandakı nümayəndəliyi olan Rusiya İnformasiya-Mədəniyyət Mərkəzi - "Rus Evi"-nin hüquqi şəxs qismində qeydiyyatının mövcud olmadığı və təşkilatın Azərbaycan qanunvericiliyini ciddi şəkildə pozduğu barədə Rusiya tərəfinə məlumat verildikdən sonra rəsmi Bakı fevralın 3-də "Rus Evi"-nin fəaliyyətinə xitam verilməsi barədə Rusiya tərəfinə nota göndərilib.

XİN-in məlumatında bildirilib ki, Azərbaycan ərazisində bu kimi təşkilatların fəaliyyəti milli qanunvericiliyə, ölkələr arasında qarşılıqlıq prinsipinə və ikitərəfli əsasda əldə olunmuş razılıqların tələblərinə uyğun olaraq tənzimlənir. Azərbaycan tərəfinin ölkədə "Rus evi"-nin fəaliyyətinə xitam verilməsi barədə qərarından irəli gələrək Rusiya tərəfindən bu istiqamətdə müvafiq tədbirlərin həyata keçirilməsi gözlənilir.

Daha sonra "Rus Evi" fəaliyyətini dayandırdığı barədə rəsmi məlumat yayıb.

Azərbaycan və Rusiya prezidentləri - İlham Əliyev və Vladimir Putin uzun fasilədən sonra Düşənbədə bir araya gəldilər. İkitərəfli söhbət zamanı Kreml başçısı vurulan təyyarəmizlə bağlı rəsmi Bakının bütün şərtlərini, nəhayət ki, qəbul etdi.

Xatırladaq ki, AZAL-a məxsus mülki təyyarənin vurulmasından sonra Bakı-Moskva münasibətlərində ciddi gərginlik yaranmış, iki ölkə arasında diplomatik soyuqluq müşahidə olunmuşdu. Düşənbə görüşü bu mənada tərəflər arasında "yeni səhifənin başlanğıcı" kimi qiymətləndirilir.

Artıq Bakı-Moskva "soyuq savaş"ının bitdiyini, ikitərəfli münasibətlərin normala qayıtdığını söyləmək mümkündür. Beləcə, fürsətdən istifadə edib aranı daha da qarışdırmaq və qızıqdırmaq solovoyların, simonyanların, zatulinlərin niyyətləri puç oldu.

Bəs bundan sonrakı gözləntilər nədir? Müsbət tendensiya əsas hansı istiqamətlərdə özünü göstərəcək?

Deputat Hikmət Babaoğlu "Yeni Müsavat"a dedi ki, Düşənbədə Azərbaycan və Rusiya prezidentləri arasındakı görüş 8 aydır davam edən ölkələrarasındakı gərginliyi birdəfəlik aradan qaldırdı: "Hər iki prezidentin qətiyyətli mövqeyi fürsətdən istifadə edib, Azərbaycan-Rusiya münasibətlərini daha da gərginləşdirmək istəyən qüvvələrin imkanlarını əllərindən aldı. Çünki görüşdə Rusiya rəhbəri Azərbaycanın hər üç tələbinin hüqu-

qi yollarla həll edilməsi ilə bağlı özünün fikirlərini bildirdi. Qeyd etdi ki, təyyarəni vuran cinayətkarlar cəzalandırılacaq, kompensasiya ödəniləcək. Üzr istəmə məsələsini isə, Vladimir Putin bir daha ifadə etdi. Beləliklə, Rusiya-Azərbaycan münasibətlərində gərginliyin qalması üçün heç bir əlavə məsələ qalmadı. Ona görə də Azərbaycan Prezidenti məhz bundan sonra gərginliyin qalmasında maraqlı olan Rusiya daxilindəki bəzi neqativ qüvvələrə çıxışının sonunda ismarıq göndərərək qeyd etdi ki, burada səsləndirilən fikirlər hər iki ölkənin ictimai rəyi tərəfindən də əşidilir. Bu isə o demək idi ki, həm ictimai rəyə təsir imkanları olan Zatulin, Simonyan, Solovoyov kimilər Putinin mövqeyini bildilər, eyni zamanda, Azərbaycan Prezidentinin mövqeyini yaxşı anladılar. Ondan sonra bu mövqeyi nəzərə almalıdırlar".

Deputat qeyd etdi ki, həm də Rusiya hökumətinin içərisində olan, pərdəarxasında gizli qalan Zatulinlər, Simonyanlar, Solovoyovlar, Azərbaycanı sevməyən ermənipəstlər va: "Onlara həmçinin mesaj göndərildi ki, özlərinin səlahiyyətlərindən istifadə edib Rusiyada yaşayan azərbaycanlılara

"Soyuq savaş" bitdi - Bakı və Moskvanın növbəti addımı

Hikmət Babaoğlu: "Süni şəkildə bu gərginliyi artırmaq istəyənlərin arqumentləri əllərindən alındı"

qarşı gizli və açıq formada laşmasını gözləməliyik. Amma bütün hallarda münasibətlərdə gərginlik hər iki ölkənin maraqlarına cavab vermir. Hesab edirəm ki, Putin Düşənbədə söylədiklərini Rusiya həyata keçirərsə münasibətlər təyyarə hadisəsindən əvvəlki axarına qayıda bilər. Putin başqa bir addım da atmalıdır. Çünki münasibətlərin gərginləşməsi təkcə təyyarə olayı ilə bağlı deyildi. Ondan sonra Rusiyada yaşayan soydaşlarımıza qarşı təqiblər, təzyiqlər oldu, iki soydaşımız polislər döyüb öldürdü. Putin gərəklərini mənə də o tapşırıq versin ki, Rusiyada yaşayan azərbaycanlıları incitməsinlər. Həmçinin Rusiya mediasında Azərbaycan əleyhinə təxribatçı çıxışlar, yazılar, çağırışlar dayandırılmalıdır. Onlara da tapşırılmalıdır ki, Azərbaycana əleyhinə haqsız hücumlar, yazılar, açıqlamalar münasibətləri gərginləşdirir və yenə də gərginləşdirə bilər. Azərbaycan dövləti Rusiya ilə gərginlikdə maraqlı deyil. Azərbaycan dafələrlə bəyan edib ki, Rusiya ilə normal, bərabərhüquqlu Azərbaycan bunun üçün öz üzərinə düşəni edir. Rusiya tərəfi də bu xətti tutsa təbii ki, münasibətlər bütün istiqamətlərdə yaxşılaşar. Azərbaycan-Rusiya münasibətlərinin yaxşı olması hər iki ölkənin maraqlarına cavab verir".

Politoluq Elxan Şahinoğlu isə bildirdi ki, Rusiya Prezidenti Vladimir Putinin 9 oktyabrda görüşdə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə söylədiklərini, təyyarə qəzasından bir qədər sonra söyləseydi münasibətlər çox gərginləşməzdi: "Amma üzərindən təxminən 10 ay keçəndən sonra Putin qəbul etdi ki, Azərbaycanla normal münasibətlərə qayıtmaq lazımdır. Azərbaycanın mülki təyyarəsi vurulana qədər Rusiyaz-Azərbaycan münasibətlərində gərginlik yox idi. Təyyarənin vurulması gərginlik yaratdı və Rusiya gərəklərini atmadığı üçün gərginlik sonradan daha da artdı. Lakin artıq Düşənbədə məsələlərə aydınlıq gətirildi, üzr istənilə, kompensasiya ödəniləcəyi, günahkarların hüquqi məsuliyyət daşıyacağı vəd edildi. Biz yəqin ki, bunların real-

Elxan Şahinoğlu: "Azərbaycan üzərinə düşəni edir, Rusiya da bu xətti tutsa, münasibətlər bütün istiqamətlərdə yaxşılaşar"

masi ilə bağlı davamlı danışıqlar aparmaq niyyətindədir: "Bu məqsədlə Vladimir Putin AZAL təyyarəsinin Rusiya hava məkanında vurulmasının səbəbləri barədə cənab Prezident İlham Əliyevə müfəssəl məlumatlar təqdim etdi. Bu, İlham Əliyevin AZAL təyyarəsinin vurulmasına görə Rusiyaya qarşı göstərdiyi prinsipiallığın, ardıcıl və sistemli mövqeyinin nəticəsidir. Ancaq Putin AZAL təyyarəsi ilə əlaqədar Azərbaycanın mövqeyinə yaxınlaşdıqca, onun Bakıya strateji ehtiyacları daha geniş mənada təsvir olunur. Putin Azərbaycan və Rusiyanı regiondakı geosiyasi dəyişikliklərin müşayiətində ümumi strateji məqsədlər ətrafında birləşdirməyi vacib hesab edir. Bunun üçün Putin Rusiyanın regional etimad mühitini formalaşdırmağa çalışır və Əliyevə

AZAL təyyarəsinin vurulmasına görə məsuliyyət daşıyan şəxslərin cəzalanacağıni bəyan edir. Bu, olduqca əhəmiyyətli hadisədir, çünki AZAL təyyarəsinin vurulması Rusiyada güc strukturları arasında bir-birlərinə qarşı mübarizənin yeni dizaynına təkan vermiş kimi görünür".

Təhlilçi hesab edir ki, misal üçün, Rusiya Baş İstintaq Komitəsinin sədri Aleksandr Bastrikin AZAL təyyarəsi ilə əlaqədar məsələni Çeçenistan rəhbəri Ramzan Kadirov və ətrafını neytrallaşdırmaq üçün şans kimi qiymətləndirdi: "Bu, Rusiya siyasətindəki bəzi ziddiyyətlər və daxili güc mübarizələrinin təzahüründə Ramzan Kadirovun mövqelərinin Azərbaycanla münasibətlərin gərginləşməsi fonunda zəiflədiyini ortaya çıxardı".

□ **Əlibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

ATƏT sədri Azərbaycana gəlir

Finlandiyanın xarici işlər naziri, Avropa Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatının (ATƏT) fəaliyyətdə olan sədri Elina Valtonen Azərbaycana səfər edəcək.

Modern.az xəbər verir ki, bu barədə Finlandiya XİN məlumat yayıb.

Bildirilib ki, Elina Valtonen oktyabrın 13-15-də Azərbaycan, Ermənistan və Gürcüstanda səfərdə olacaq.

Bu onun ATƏT-in fəaliyyətdə olan sədri kimi Cənubi Qafqaza ilk səfəridir.

“Altılıq platforması” toplaşır

3+3 regional platformasının iclasının ilin sonuna kimi ya İrəvanda, ya da Bakıda keçirilməsi planlaşdırılır.

Teleqraf xəbər verir ki, bunu Rusiyanın Ermənistandakı səfiri Sergey Kopırkin bildirib.

“Hazırda Ermənistan və Azərbaycanla təmasdayıq, çünki prioritet məsələ var. Ermənistan və Azərbaycan tərəfləri belə bir görüşün keçirilməsinə hazırdırlar. Onlar prioritet qaydanı razılaşdırmalıdırlar və biz bunu hər cür dəstəkləyirik”, - Kopırkin qeyd edib.

Səfirin sözlərinə görə, bu platformanın bütün iştirakçıları hesab edirlər ki, bu, faydalı və nüfuzlu formatdır və region dövlətlərinin özləri regionun problemlərinin həllində mühüm rol oynamağı istəyirlər.

Oktyabrın 10-da Tacikistanın paytaxtı Düşənbədə Tacikistan Prezidenti Emoməli Rəhmonun sədrliyi ilə Müstəqil Dövlətlər Birliyi (MDB) dövlət başçılarının sammiti keçirilib. Tədbir çərçivəsində Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Tacikistan Prezidenti Emoməli Rəhmon ilə təkbətək görüşü baş tutub.

Görüş zamanı iki ölkə rəhbərləri Azərbaycanda və Tacikistanda, eləcə də beynəlxalq tədbirlər çərçivəsində baş tutan qarşılıqlı görüşləri məmnunluqla xatırlayıblar. Yüksək səviyyəli səfərlərin müxtəlif sahələrdə əməkdaşlığın genişləndirilməsinə verdiyi töhfələrə də toxunub.

Həmçinin MDB Dövlət Başçıları Şurasının Düşənbədə keçirilən iclasının aktual məsələlərin müzakirəsi üçün əhəmiyyətli imkan yaratdığı qeyd edilib.

Azərbaycan və Tacikistan prezidentləri ölkələr arasında ikitərəfli münasibətlərin uğurla inkişaf etdiyini vurğulayıb və əməkdaşlığın perspektivləri barədə fikir mübadiləsi aparıblar.

Qeyd edək ki, sammitdə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev, Rusiya Prezidenti Vladimir Putin, Ermənistan Baş naziri Nikol Paşinyan, Belarus Prezidenti Aleksandr Lukaşenko, Qazaxıstan Prezidenti Kasım-Jomart Tokayev, Qırğızıstan Prezidenti Sadır Japarov, Türkmənistan Prezidenti Serdar Berdiməhmedov və Özbəkistan Prezidenti Şavkat Mirziyoyev iştirak ediblər.

Əvvəlcə MDB Dövlət Başçıları Şurasının məhdud tərkibdə iclası keçirilib. İclasda Prezident İlham Əliyev çıxış edib. Prezident çıxışında

bildirib:

“Tacikistan ilə Azərbaycan arasında ikitərəfli münasibətlərin ardıcıl inkişafını qeyd etmək istərdim. Bu əlaqələr qardaşlıq, dostluq və qarşılıqlı dəstəyə əsaslanır və böyük inkişaf potensialına malikdir”.

Prezident İlham Əliyev həmçinin humanitar sahədə əməkdaşlığın möhkəmləndirilməsi məsələlərinə toxunub və Laçının inkişafından danışdı:

“Azərbaycanın Şərqi Zəngəzur bölgəsinin Laçın şəhərinin bu il MDB-nin mədəniyyət paytaxtı kimi namizədliyini dəstəklədiyinə görə MDB dövlət başçılarna təşəkkürümü bildirirəm”.

Dövlət başçısı xatırladı ki, bu ilin iyun ayında Laçında “MDB-nin mədəniyyət paytaxtı ili”nin açılış mərasimi keçirilib və tədbir çərçivəsində Azərbaycanın qədim torpağının tarixi və mədəni irsi barədə qonaqlara geniş məlumat verilib. Prezident İlham Əliyev əlavə edib:

“Tədbirin iştirakçıları Ermənistanın 30 illik işğalından azad edildikdən sonra Laçının sürətli dirçəlişinə əyani şəkildə şahid oldular”.

Dövlət başçısı həmçinin MDB Oyunlarının əhəmiyyətinə diqqət çəkərək deyib:

“Belə tədbirlər həm Birlik daxilində, həm də ondan kənardə dostluq və əməkdaşlığı

kanları açır.

Paşinyan həmçinin Bakı ilə sülh sazişinin paraflanması məsələsinə də toxunub. O bildirib ki, qurulan sülh Ermənistanla Azərbaycan arasında gündəmdəki məsələlərin tam həlli demək deyil:

“Biz hələ qarşılıqlı ticarət, iqtisadi, siyasi və mədəni əlaqələr yaratmalı, humanitar məsələləri həll etməliyik. Düşmənciliyin çoxdankı tarixini nəzərə alsaq, bu, heç də asan məsələ deyil. Ancaq bərqərar olan sülh bu məsələ

Prezident MDB sammitində Laçından danışdı

Dövlət başçıları 19 mühüm sənəd imzaladı, yeni mesajlar verildi

gücləndirir, qarşılıqlı maraqlara və hörmətə əsaslanan münasibətlərin möhkəmləndirilməsinə töhfə verir”.

Ermənistan Baş naziri Nikol Paşinyan sammitdə çıxış edərək bildirib ki, Ermənistan “Tramp marşrutu” çərçivəsində ABŞ və razılaşdırılmış

üçüncü tərəflərlə əməkdaşlıq edəcək. Onun sözlərinə görə, Zəngəzur dəhlizi (TRIPP) Ermənistanı Azərbaycan və digər MDB üzvləri ilə demir yolu və digər nəqliyyat əlaqələri ilə təmin edəcək.

“Bu, şübhəsiz ki, MDB çərçivəsində iqtisadi əlaqələrin möhkəmlənməsinə və təşkilatın effektivliyinin artırılmasına əhəmiyyətli töhfə verəcək bir dəyişiklikdir”, - Paşinyan qeyd edib. O əlavə edib ki, layihə MDB ölkələri üçün yeni ixrac və idxal im-

lərlərin tədricən öz həllini tapacağına əminlik yaradır”, - Paşinyan əlavə edib.

Sammit zamanı Rusiya Prezidenti Vladimir Putin ilə Nikol Paşinyan arasında qısa, lakin diqqətçəkən dialoq yaşanıb. Hadisə Paşinyanın Rusiya ilə Ermənistan arasındakı ticarət döviyyəsi barədə çıxışı zamanı baş verib.

Baş nazir ticarət həcmnin azaldığını qeyd etdikdə, Putin dərhal cavab verib:

“Keçən il daha çox idx və bu il də daha çox olacaq!”

Bu dialoq sammit iştirakçıları arasında gülümsəmələrə səbəb olub və Putinlə Paşinyan arasındakı son zamanlar müşahidə olunan soyuq münasibət fonunda xüsusi diqqət çəkib.

Daha sonra MDB Dövlət Başçıları Şurasının geniş tər-

sizlik, cinayətkarlıq, terrorizm və ekstremizmlə mübarizə məsələləri xüsusi yer tutur.

Onu da qeyd edək ki, Rusiya Prezidenti Vladimir Putin MDB-yə üzv ölkələrin rəhbərlərini dekabr ayında Rusiyada keçiriləcək qeyri-rəsmi sammitə dəvət edib. Rusiya Prezidentinin köməkçisi Yuri Uşakovun açıqlamasına görə, görüşün dəqiq tarixi hələ müəyyənləşməyib, lakin toplantı ilin yekunlarının müzakirəsi və regional əməkdaşlığın gücləndirilməsi məqsədini daşıyacaq. Gözlənilir ki, sammitdə enerji təhlükəsizliyi, ticarət əlaqələri və postsovet məkanında sabitlik məsələləri gündəmdə olacaq.

kibdə iclası keçirilib.

Dövlət başçıları 2030-cu ilə qədər hərbi əməkdaşlıq konsepsiyası, terrorizmlə mübarizə və MDB-nin xarici sərhədlərinin mühafizəsi sahəsində 19 sənəd imzalayıblar.

Sənədlər arasında təhlükə-

✉ **Xalidə GƏRAY,**
“Yeni Müsavat”

DTX xəbərdarlıq etdi

“Süni intellektdən istifadə edilməklə həyata keçirilən kibercinayətkarlıq və eləcə də müxtəlif növ cinayət halları DTX tərəfindən nəzarətdə saxlanılır”.

Musavat.com xəbər verir ki, bunu Bakıda keçirilən “Critical Infrastructure Defence Challenge 2025” (CIDC 2025) adlı konfransın panel müzakirələri zamanı moderatorun “Süni intellektin imkanlarından istifadə etməklə həyata keçirilən kibercinayətkarlıq, eləcə də müxtəlif növ cinayətkarlığa qarşı mübarizəyə dair hansı addımlar atılır?” sualını cavablandıran DTX-nin Kibertəhlükəsizlik əməliyyatları mərkəzinin reisi Davud Rüstəmov deyib.

O, son zamanlar bütün sahələrdə müşahidə edilən süni intellekt həllərinin tətbiqinə dair artmaqda olan tendensiyanı vurğulayaraq, süni intellektin cinayət məqsədləri üçün istifadəsinə dair maraqların da sürətlə artdığını barədə danışdı.

D.Rüstəmov bildirib ki, süni intellektdən istifadə edilməklə həyata keçirilən kibercinayətkarlıq və eləcə də müxtəlif növ cinayət halları DTX tərəfindən nəzarətdə saxlanılır: “Qeyd edilməlidir ki, dünyada süni intellektdən istifadə edilməklə törədilən təxribat cinayətlərinin miqyasında diqqətçəkən artım dinamikası müşahidə edilir. Əməliyyat şəraitinə nəzarət zamanı əldə olunan təcrübə, eləcə də tərəfdaş xarici xüsusi xidmət orqanları ilə aparılan əməkdaşlıq çərçivəsində bu qənaət daha da güclənməkdədir. Xaricdə aparılan araşdırmaların birində Böyük Dil Modelinin (LLM - Large Language Model) qanunsuz istifadəsinə dair hallar aşkar edilib. Bu da cinayətkar şəbəkələrə təxribat cinayətlərinin törədilməsində mürəkkəb ssenarilər hazırlamağa imkan verir”.

"Demarkasiya ilə Azərbaycan qoşunları Cermukun (İstisu- red) işğal olunmuş ərazilərini tərk edəcəklər". Bunu Ermənistanın Vayots Dzor vilayətinin qubernatoru Vaaqn Arsenyan deyib. O, bundan əvvəl Cermuk şəhərinin meri vəzifəsini tutub. Erməni mediası iddia edir ki, bu il iyulun 26-da Azərbaycan Cermuk ərazisində mövqeləri tutub. Bu cür uydurma xəbərlərin arxasında duran əsas motiv Ermənistan cəmiyyətində süni panika yaratmaq və daxili auditoriyamı səfərbər etməkdir.

Qeyd edək ki, 2022-ci ilin 12-14 sentyabr tarixlərində Ermənistan silahlı qüvvələrinin sərhəddə törətdiyi təxribatlara Azərbaycan Ordusu adekvat cavab verib. Döyüşlər zamanı Ermənistan tərəfi azı 300-ə qədər hərbi qulluqçu, xeyli sayda texnika itirib. Azərbaycan Ordusu strateji nöqtlərə nəzarəti təmin edib.

Ermənistan bu realığı "işğal" kimi qiymətləndirsə də, sərhədin dəyişməsi olmadı. Həmin bu iddialar cəfəngiyyətdir. Hazırda şərti sərhəd var və delimitasiya prosesi getməlidir. Ermənistan Müdafiə Nazirliyi avqustun 15-də Azərbaycan Ordusunun Cermuk istiqamətində irəliləməsi ilə bağlı yayılan iddiaları təkzib edib.

"İşğal anlayışını Ermənistan öz tarixində axtarsın".

Bu fikirləri deputat Vüqar İskəndərov Ermənistanın Vayots Dzor vilayətinin qubernatoru Vaaqn Arsenyanın "demarkasiya nəticəsində Azərbaycan qoşunlarının Cermukun işğal olunmuş ərazilərini tərk edəcəkləri" barədə iddialarına cavab olaraq bildirib.

Deputat Arsenyanın və digər revanşist ermənilərin bu kimi əsassız açıqlamalarının realıqdan tam uzaq olduğunu deyib: "Ermənistan uzun illər boyunca işğal siyasətini həyata keçirib, Azərbaycan torpaqlarını zəbt edib, şəhər və kəndlərimizi viran qoyub. Bu

gün isə öz işğalçı tarixini unudaraq, sərhədlərin dəyişməsi prosesini "işğal" kimi təqdim etmək absurddur."

V.İskəndərov qeyd edib ki, 2022-ci ilin sentyabrında baş verən hadisələr Ermənistanın törətdiyi növbəti təxribatın nəticəsi idi və Azərbaycan Ordusu həmin təxribatlara adekvat cavab verib: "Azərbaycan heç bir ölkənin ərazisinə soxulmayıb, əksinə, öz dövlət sərhədləri boyunca təhlükəsizliyi təmin edib. Digər tərəfdən, Ermənistan Müdafiə Nazirliyinin özü belə Cermuk istiqamətində gəy "irəliləmə" ilə bağlı iddiaları təkzib edib. Bu fakt özü də Arsenyanın dediklərinin uydurma olduğunu göstərir."

Deputat onu da əlavə edib ki, Ermənistanın törətdiyi işğal tək cəmiyyətimizə qarşı deyil, bütövlükdə Azərbaycanın təbiətinə, ekologiyasına və mədəni irsinə qarşı yönəlmişdi: "İşğal dövründə minlərlə hektar meşə qırıldı, çaylarımız çirkləndirildi, torpaqlar kimyəvi tullantılarla zəhərləndi. Təbii ehtiyatlarımız talan edildi, dağlar, bulaqlar, su hövzələri dağıldı. Eyni zamanda dini və mədəni abidələrimizə, qəbiristanlıqlarımıza qarşı vandalizmlər törədildi. Bu, tək cəmiyyətimizə deyil, ekoloji və mədəni işğal siyasəti idi".

Müsaibimiz sonda Ermənistanın revanşist siyasətçilərinə və bu həvəyə düşən rəsmi

Paşinyanın adamından ittiham - Azərbaycan qoşunları...

Erməni qubernator Ordumuzu işğalçılıqda ittiham etdi - sərəm açıqlamaya sərt cavab gəldi

şəxslərinə tövsiyə ünvanlayıb: "Ermənistanın hakim dairələri və cəmiyyəti artıq başa düşməlidir ki, bölgədə yeni realıq formalaşmış və bu realıq Azərbaycanın ərazi bütövlüyü, beynəlxalq hüquq və sülh gündəliyi üzərində qurulub. Ermənistan isə ötən 30 ildə tarixdə işğalçı

dövlət kimi qalıb. Ona görə də "işğal" anlayışını onlar bizə deyil, öz tarixlərinə aid etməlidirlər".

ƏHD Partiyasının baş katibi, politoloq Niyaməddin Orduxanlinin sözlərinə görə, Azərbaycanla Ermənistan arasında dəqiq sərhədlərin müəyyən

olunması üçün mütləqdir ki, sərhəd nişanları müəyyən olunmalıdır: "Ermənistanda kimin nə deməyindən aslı olmayaraq delimitasiya və demokrasiya baş tutmalıdır. Bu baş verməyə qədər Azərbaycanı ittiham etmək absurddur, gülcündür. Azərbaycan tərəfinin

əlində istər 1918-1920-ci illərin - Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövründə, istərsə də sovet işğalından sonrakı illərin xəritəsi var. Hətta 1960-cı illərdə Azərbaycanla Ermənistan arasında yeni sərhədlərin müəyyən olunması prosesi aparılıb. Bu xəritəyə istinad etsək belə, görürük ki, deyilənlərin heç bir əsası yoxdur. Vayots Dzor Qubernatoru nə qədər həyasızdır ki, utanmadan bizə böhtan atır. Hələ biz sovet zamanında kommunist partiyasının əsaslı qərarları ilə Azərbaycan torpaqlarının, Zəngəzurun, Naxçıvanın müəyyən ərazisinin və digər ərazilərin Ermənistanla verilməsini qabartırıq. Bu əraziləri Azərbaycan tələb etsə, Ermənistan 19 min kv km ərazidən kənara çıxma bilməz. Bu bir həqiqətdir ki, dünyada Azərbaycan yeganə ölkədir ki, öz qədim torpaqları ilə sərhəddir, cənubdan Cənubi Azərbaycan, qərbdən Qərbi Azərbaycan, Borçalı, şimaldan Dərbənd və s. torpaqların hamısı bizim tarixi torpaqlarımızdır. Ermənistan Müdafiə Nazirliyinin təkzibi onu deməyə əsas verir ki, Paşinyan hakimiyyətinin daxilində revanşistlərə qulluq göstərən şəxslər var. Və onlar yenidən Azərbaycan-Ermənistan münasibətlərinin gərginliyi nəticəsində hakimiyyətə qayıtmaq istəyirlər. "Erməni diğəsi" cəfəngiyyətlə məşğul olub".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Separatçılar əl çəkmir - Xankəndiyə qayıdış...

Qarabağdan könüllü getmiş ermənilərin İrəvanda son çırpıntıları - Bakıdan mövqe

Qarabağdan könüllü getmiş ermənilərin bir qrupu oktyabrın 9-da Ermənistan hökumətinin binası yaxınlığında etiraz aksiyası keçirib. "Yeni Müsavat" xəbər verir ki, aksiyaya iştirakçılarından biri Qarabağa qayıdırdan danışdı. "Artsax ermənilərinin geri qayıtmaq hüququnu şübhə altına alan şəxs erməni xalqının birinci düşmənidir. Biz Artsaxın qayıtması məsələsinin sual altına alınmasına imkan verməyəcəyik", - deyər etirazçı boşboğazlıq edib.

Onun sözlərinə görə, "artsax" həmişə erməninin olub və olacaq: "Bu gün və sabah bizim qayıtmaq imkanımız olmaya bilər, lakin bu, heç kimə qayıtma məsələsini şübhə altına almağa əsas vermir. İstər hakimiyyət, istərsə də müxalifət üçün, hər kəs üçün artsax məsələsi arxa plana keçib. Artsax məsələsi olmasa, heç biriniz qalıb gələ bilməyəcəksiniz", - aksiya iştirakçısı bildirib.

"Ermənilərin Qarabağa qayıdışının real olduğunu düşünürəm. Bu, çox riskli məsələdir". Bunu isə sentyabrın 30-da Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyan AŞ PA-da çıxışı zamanı bildirib. O deyib: "İnsanlar tez-tez mənə ermənilərin Qarabağa qayıtmasının nə də-

rəcədə real olduğunu soruşurlar. Düzünü desəm, mən bunun real olduğunu düşünürəm. Eyni zamanda, mən bu məsələni sülh prosesi üçün təhlükəli hesab edirəm".

Paşinyanın sözlərinə görə, Qarabağdan gələn ermənilər Ermənistanda qalmalıdır və artıq onların mənzillərlə təmin edilməsi proqramına başlanılıb.

Politoloq Məhəmməd Əsədullazadə "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Qarabağdan könüllü köçmüş ermənilərin geri qayıdışı artıq mümkün deyil: "Hə-

min ermənilərin təxminən yarısı əvvəldən Ermənistan vətəndaşları idi, içərilərdə Rusiya vətəndaşı olanlar da var idi. Onların Azərbaycanın ərazisi olan Qarabağda yaşamaları razılığımız olmadan baş vermişdi və qanun pozuntusu idi. Təbii ki, həmin ermənilərin heç zaman Qarabağa qayıdışı mümkün deyil. Eləcə də SSRİ zamanında Azərbaycan vətəndaşı olmuş Qarabağda yaşayan ermənilərin bundan sonra geri qayıtması mümkün ola bilməz. Əvvəla, həmin ermənilərə Azərbaycan dövləti köçmə-

mək və Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığını qəbul edib yaşamaları üçün dəfələrlə çağırış etdi. Lakin onlar qəbul etmədilər və köçüb getdilər. İkincisi, artıq həmin ermənilərə Ermənistan vətəndaşlığı verilib. Hökumətin qərarı var ki, Qarabağdan köçmüş hər kəsə Ermənistan pasportları verilsin. Bu proses davam etdirilir. Azərbaycan qanunları ikili vətəndaşlığı qəbul etmir. Hətta sabah hansısa erməni qalxıb desə ki, Azərbaycan vətəndaşlığını qəbul edib qayıdıb Qarabağda yaşamaq istəyir, Ermə-

nistan vətəndaşı olması onun bu istəyinin reallaşmasına imkan verməyəcək. Baş Nikol Paşinyan realığı nəzərə alır və gələcəkdə problemlər meydana gəlməməsi üçün Qarabağdan köçmüş ermənilərə Ermənistan vətəndaşlığı verir. Bununla da Paşinyan çox düzgün olaraq həmin ermənilərin Qarabağa qayıdışının mümkün olmadığını qanuniləşdirir. Erməni revanşist qruplara bağlı olan bəzi ermənilər isə qondarma aksiyalar keçirib mənasız hay-küy salırlar. Onların aksiyaların cüzi sayda insan qatılır. Bu da onu göstərir ki, ermənilər əslində Qarabağa qayıtmaq istəmirlər".

Ekspert dedi ki, İrəvanda aksiya keçirən kiçik qrup Paşinyana qarşı düşmən mövqedə olan revanşistlərin əlaltılarıdır: "Nikol Paşinyan sentyabrın 30-da Avropa Şurası Parlament Assambleyasının (AŞPA) iclasında çıxışı zamanı diqqətçəkən bəyanatla çıxış edib. O, Qarabağdan könüllü şəkildə köçmüş və Azərbaycan vətəndaşlığını qəbul etməmiş ermənilərin gələcəyinin artıq yalnız Ermənistan və Ermənistan vətəndaşlığı ilə bağlı olduğunu bildirməklə məsələyə nöqtə qoyub. Paşinyanın bu mövqeyi, xüsusilə də AŞPA-da və digər beynəlxalq dairələrdə ermənilərin Qarabağa qayıdışı ilə bağlı çağırışlar edən deputatlar və lobb qrupları üçün də gözəlməz olub. Bir sıra Avropa ölkələrində erməni lobbisinin tə-

siri altında olan siyasətçilər bu məsələni gündəmdə saxlamağa çalışır, müxtəlif platformalarda bu istiqamətdə tədbirlər təşkil edirlər. ABŞ Konqresində də oxşar çağırışlar səsləndirilir. Amma dediyimiz kimi, Azərbaycan dövləti vaxtında ermənilərə bu təklifləri versə də, ermənilər Azərbaycan vətəndaşı olmaqdan imtina etdilər və Qarabağı tərk etdilər. Hesab edirəm ki, indiki halda və yaxud gələcəkdə ermənilərin Qarabağa qayıdışı mümkün deyil. Bu məsələ bitib artıq".

Politoloqun sözlərinə görə, Paşinyan anlayır ki, Azərbaycan qanunlarını və suverenliyini qəbul etməyən şəxslərin Qarabağa qayıtması çağırışları sülh prosesinə ciddi zərər vura bilər: "O, çıxışında açıq şəkildə bildirib ki, Ermənistan və Azərbaycan qarşılıqlı olaraq bir-birini "rahat buraxmalı" və diqqəti iqtisadi əməkdaşlığa və dialoqa yönəltməlidirlər. Paşinyanın bu yanaşmasının arxasında daha bir strateji düşüncə də dayanır: o hesab edir ki, əgər ermənilər Qarabağa qayıtmırsa, o zaman azərbaycanlıların da vaxtilə yaşadığı Qərbi Zəngəzura qayıtmaq tələbləri gündəmə gətirilməməlidir. Bu, onun üçün qarşılıqlı balans siyasətidir. Amma realıq başqadır. Ermənilər Qarabağa qayıtmaq istəməsə də, azərbaycanlılar Qərbi Azərbaycana qayıtmaqda israrlıdırlar və qayıdacaqlar. Ermənilər anlayır ki, geri dönüş yalnız Azərbaycan qanunları və vətəndaşlığı əsasında mümkündür. Bu şərtləri də qəbul etmədikləri üçün qayıdış imkansız görünür".

□ **Əlibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Üç generalin Ankara görüşü - Qafqazda yeni müttəfiqlik

Azərbaycan, Türkiyə və Gürcüstan müdafiə nazirlərinin görüşü əməkdaşlığı daha da dərinləşdirəcək - rəy

Türkiyənin paytaxtı Ankarada Azərbaycan, Türkiyə və Gürcüstan müdafiə nazirlərinin görüşü keçirilib. Əvvəlcə Türkiyənin milli müdafiə naziri Yaşar Güler azərbaycanlı həmkarı Zakir Həsənovla görüşüb.

Bunun ardınca Y. Güler Gürcüstanın müdafiə naziri İrakli Çikovani ilə bir araya gəlib. Görüşlərdə regional təhlükəsizlik, hərbi əməkdaşlıq və birgə təlimlərin keçirilməsi kimi məsələlər müzakirə olunub.

Dünyanın əsas geosiyasi çəkişmə nöqtələrindən sayılan Cənubi Qafqazda son günlərdə xüsusi diqqət cəlb edən hadisələrdən biri də Azərbaycan, Türkiyə və Gürcüstan arasında hərbi müstəvidə formalaşan yeni münasibətlərdir. Bu mənada üç ölkənin müdafiə nazirlərinin əvvəlcə Gürcüstanda, sonra Türkiyədə baş tutan görüşünün geniş müzakirə predmetinə çevrilməsi də təbii sayıla bilər.

Hadisələrin təhlili göstərir ki, tərəflər hərbi müstəvidə əməkdaşlıqlarını daha da dərinləşdirəcək. Türkiyə, Azərbaycan və Gürcüstan arasında qədim tarixi olan dostluq əlaqələri var. Siyasi, iqtisadi sahədə çox gözəl münasibətlərimiz var. Bu da bizə hərbi sahədə əməkdaşlığımızı daha da genişləndirməyə və inkişaf etdirməyə imkan yaradır.

Cənubi Qafqaz regionunda son zamanlar nəzərə çarpacaq dəyişikliklərdən biri Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyənin ittifaqıdır. İstər iqtisadi, istərsə də siyasi baxımdan bu 3 ölkə arasında son illərdə münasibətlər sürətlə inkişaf edib. Ənənəvi olaraq qardaş və strateji tərəfdaş olan Azərbaycan-Türkiyə son illərdə Gürcüstanın simasında özünə etibarlı tərəfdaş tapıb.

Bu birlik nə dərəcədə uzunömürlüdür və regional sabitlik üçün önəm kəsb edir?

"Təxris Olunmuş Hərbiçilərin Gəncləri Maarifləndirmə" İctimai Birliyinin sədri, hərbi təhlilçi Emin Həsənlı "Yeni MİSAVAT"-da qeyd etdi ki, Azərbaycanın bu ölkələrlə hər zaman çox yüksək səviyyədə əməkdaşlığı olub: "Türkiyə bizə qardaş dövlətdir. Gürcüstan isə, yaxın müttəfiqimiz sayılan ölkələrdəndir. Azərbaycanın bütün enerji daşıyıcıları Gürcüstan və Türkiyə üzərindən dünya bazarına çıxarılır. Həm neft-qaz kəməri, həm də dəmiryolu xətti Gürcüstan üzərindən qardaş ölkəyə keçir. Siyasi əlaqələrimiz çox yüksəkdir. Hərbi əməkdaşlığımız da həmçinin. Regional təhlükəsizliyin qorunması üçün bu çox önəmlidir. Hansısa birimizə təhdid olanda əməkdaşlıq etmək baxımından bu çox vacibdir. Türkiyə Gürcüstanda ordu quruculuğuna çox böyük dəstək verib, Azərbaycanda olduğu kimi.

Ölkəmiz də qonşu Gürcüstanla daim dəstək verib. Bu siyasi və iqtisadi sahələr üzrə özünü hər zaman göstərib. Bu gün də həmin dəstək davam edir. Hərbi qurumların birgə əməkdaşlığı onu göstərir ki, gələcəkdə bütün sahələr üzrə əməkdaşlıqlar daha da dərinləşəcək. Cənab Prezident Qəbələdə türk dövlətlərinin əməkdaşlığından danışdı. Türk dövlətləri arasında yolun biri də Gürcüstandan keçir. Gürcüstanda azərbaycanlılar çox yaşayır. Bu da əlaqələrin daha da dərinləşməsinə təmin edən faktorlardan biridir. Unutmayaq ki, Gürcüstan gürcülərdən sonra həm də orada yaşayan azərbaycanlıların ölkəsidir. Türklər orada çox yaşadıqından və tarixi əlaqələr çox yaxın olduğundan təbii ki, Gürcüstanın önəmi çox yüksəkdir. Nəqliyyat dəhlizləri baxımından da Gürcüstan çox önəmli dövlətdir. Hesab edirik ki, gələcəkdə hərbi əməkdaşlıq get-gedə daha da dərinləşəcək. Gürcüstan da bu prosesdə daha da önəmli yer tutmağa davam edəcək. Türkiyə-Azərbaycan əlaqələri ancaq və ancaq dərinləşməyə doğru gedir. Tiflis də bu prosesə bundan sonra da qoşulmağa davam edəcək".

Beynəlxalq münasibətlər üzrə şərhçi Şəhla Cəlilzadə indiyə qədər keçirilən bir sıra hərbi təlimləri xatırlatdı: "SSRI-nin dağılmasından sonra Cənubi Qafqazda təsir

uğrunda gedən mübarizə buranı dünyanın ən gərgin geosiyasi şəraiti olan bölgələrdən biri halına gətirib. Belə bir şəraitdə Azərbaycan Türkiyə ilə həmrəyliyi, strateji münasibətlərini ən yüksək səviyyədə inşa edərək, sadəcə regionun lider ölkəsinə halinə gəlməmiş, həm də Cənubi Qafqazı kənar təsirlərdən azad edərək global miqyasda yeni siyasət inşasının əsas aktorlarından birinə çevrilib. Təbii olaraq, Azərbaycanın Türkiyə ilə İrandan kənar birbaşa bağlantısı indiyədək Ermənistan üzərindən mümkün olmadığı üçün, Gürcüstan iki ölkə arasında trampin bölgə olaraq təbii müttəfiq halına gəlib. Xüsusilə, Rusiyanın Gürcüstanla qarşı apardığı işğalçı müharibə bu təbii müttəfiqliyin daha da irəliləməsinə yol açıb. Beləliklə, Azərbaycanın istər 2006-2007-ci illərdə fəaliyyətə başlayaraq, Qərbin enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında əhəmiyyətli rol oynayan enerjidaşıyıcı kəmərləri (BTC, BTE və ümumilikdə Cənub Qaz Dəhlizi), istərsə də Şərqlə Qərbi birləşdirən global nəqliyyat-logistika xətləri (2017-ci ildən fəaliyyətə başlayan Bakı-Tiflis-Qars) Gürcüstan üzərindən keçirilib. Bu enerji-nəqliyyat dəhlizində yerləşən infrastrukturun qorunması, təbii ki, hər üç tərəfi birgə hərbi-təhlükəsizlik sahəsində əməkdaşlığı dərinləşdirməyə

Daxili qoşunların vəzifələri artırılır

Daxili qoşunların vəzifələri artırılır. MİSAVAT.com-un məlumatına görə, məsələ Milli Məclisin bugünkü plenar iclasında müzakirə olunan "Azərbaycan Respublikasının daxili qoşunları haqqında" qanun layihəsində öz əksini tapıb.

Yeni qanun layihəsinə əsasən, daxili qoşunların fəaliyyət istiqamətlərinə aiddir:

- dövlət orqanları (qurumları) tərəfindən mühafizə olunan obyektlərin mühafizəsində iştirak;
- mühafizə etdikləri obyektdə basqının dəf edilməsi, habelə həmin obyektin ərazisinə qanunsuz daxil olmuş şəxslərin axtarılması və tutulması;
- müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurumun) maddi-texniki, eləcə də hərbi təchizat anbarlarının və bazalarının mühafizəsi;
- müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurumun) rəhbərinin göstərişi əsasında, habelə xidməti vəzifələrin icrası zamanı aşkarlanmış partlayıcı qurğu və maddələrin zərərsizləşdirilməsi və məhv edilməsi.

Daxili qoşunlar aşağıdakı hallarda vəzifələrinin icrasını müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanla (qurumla) qarşılıqlı əlaqədə həyata keçirirlər:

- ictimai qaydanın qorunması, habelə kütləvi tədbirlər keçirilərkən ictimai təhlükəsizliyin təmin olunması zamanı;
- kütləvi iğtişaşların və ictimai qaydanın qrup halında pozulması hallarının qarşısının alınması zamanı;
- qanunsuz silahlı birləşmələrin, terror təşkilatlarının və terror qruplarının, habelə silahlı müqavimət göstərən və silahlı basqın edən şəxslərin zərərsizləşdirilməsi zamanı;
- dini ekstremizm və terror əleyhinə aparılan xüsusi əməliyyat zonalarının hüquqi rejiminin təmin edilməsi zamanı;
- cəzaçəkmə müəssisələrində kütləvi iğtişaşların qarşısının alınması zamanı;
- grovların, zəbt edilmiş binaların və digər tikililərin, qurğuların, ərazilərin və nəqliyyat vasitələrinin azad edilməsi zamanı;
- mülki hava və ya su nəqliyyatı vasitəsinin, yaxud dəmiryol qatarının zəbt olunması və qaçırılması hallarının qarşısının alınması zamanı;
- fövqəladə və ya hərbi vəziyyət rejiminin təmin olunması, fəvqəladə vəziyyətin, habelə sosial xarakterli fəvqəladə mühitin tətbiqinə səbəb olmuş halların nəticələrinin aradan qaldırılması zamanı;
- cəlb edildiyi təqdirdə Azərbaycan Respublikası ərazisinin müdafiəsi zamanı.

Daxili qoşunlar və daxili işlər orqanlarının birgə fəaliyyəti zamanı daxili qoşunlara polis orqanlarının əməkdaşlarının vəzifələri həvalə edildikdə, onlara "Polis haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyən edilmiş polis əməkdaşının vəzifələri şamil olunur.

Daxili qoşunların hərbi qulluqçularına həvalə edilmiş vəzifələrin icrası ilə bağlı onların qanuni tələblərinin icrası məcburidir. Layihə birinci oxunuşda qəbul edilib.

vadar edir. Odur ki, daha öncə də üçlü formatda hərbi təlimlər keçirilib, məsələn 2017, 2012 və 2009-cu illərdəki üçtərəfli birgə hərbi təlimləri xatırlatmaq olar. Bu illərə diqqət etsək, hər birinin regional əməkdaşlığın dərinləşdirildiyi il olduğu diqqətə çarpır. Bu məntiqi ardıcılığa riayət edərək ehtimal etmək olar ki, qarşdakı dövr regional əməkdaşlıq layihələri daha da genişləndiriləcək. Nəzərə alsaq ki, Azərbaycan Gürcüstanla birgə yeni Yaşıl Enerji Dəhlizi layihəsində iştirak edir və bu layihə daha genişmiqyaslı xarakter daşıyır. Belə ki, sadəcə

Azərbaycanın deyil, eyni zamanda Mərkəzi Asiya üçün enerji resurslarının Qərbə neql olunması nəzərdə tutulur. Gələcəkdə Trans-Xəzər layihələrinin daha da genişləndirilməsi Gürcüstanın tranzit potensialını artırmaqla yanaşı, regional təhlükəsizlik qayğılarını nəzərə alaraq birgə əməkdaşlığı da gücləndirməyə tərəfləri sövq edir. Məhz bu kontekstdə üçtərəfli əməkdaşlığın regional sülh, sabitlik və təhlükəsizliyə töhfə xarakteri daşdığını qeyd etmək olar".

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni MİSAVAT"

Hər kəsin qatari gələcək

Zamin Hacı
zaminhaci@gmail.com

Hamımız həyəcan və ümidlə gözlədik, lakin dünən Nobel sülh mükafatını ABŞ prezidenti Donald Trampa yox, Venesueladan hansısa zənən xeylağına verdilər. Necə deyirlər, dünya birliyi bu ədalətsizliyə hələ susur.

Amma həqiqətən Tramp bu mükafat üçün əməllə həvəslənmişdi, sanki onun üçün ölüm-dirim məsələsi olmuşdu. Vaşinqtonda, elə dünya üzündə də kimi görse xahiş-minnət, bəzən də hədə-qorxu ilə tələb edirdi ki, mənim namizədliyimi irəli sürün. Alınmadı. Deməli daha çox işləmək lazım gələcək. İnşallah, gələn il alar, hamımız dincələrik. Saxarovdan, Qorbaçovdan, Yasir Ərəfatdan, Barak Obamadan-zaddan daha az sülh göyərçini deyil ki? Onlar alıbsa, buna da düşür.

Eyni zamanda, qarşıdakı müddətdə Tramp əlindəki rıçaqlardan daha məqsədyönlü istifadə etməlidir. Nobel mükafatlarının hamısını İsveçdə yerləşən akademiya-filan təyin edir, bircə bu Sülh mükafatı Norveçdə seçilir. Norveç dünyada demək olar nadir dövlətdir ki, onun xalqının daha çoxu xaricdə yaşayır. 10 milyon civarında norveçlilərdən 4 milyon Norveçdə yaşayırsa, 4 milyon yarımı ABŞ-dadır. 500 mini də Kanadada və sairə. Əgər bu qədər camaat niyə dünyanın ən gözəl (insan hüquqlarını qorumaq baxımından) dövlətindən - Norveçdən baş alıb qaçıb, mühacirət edib soruşsanız, bunun bizim üçün də önəm daşıyan səbəbi var. Norveç həmişə indiki iqtisadi gücdə olmayıb. Keçən əsrin 60-70-ci illərində Şimal dənizində böyük neft-qaz yataqları tapanacan Norveç geridəqalmış balıqçılıq ölkəsi idi. Amma neft-qaz gəlirlərini səmərəli istifadə etmək hesabına indi Norveç camaatı sözün əsl mənasında kefi çəkir. Ən aşağı işsizlik və inflyasiya, yüksək məaşlar... Norveç Pensiya Fondunda (bizim Neft Fondunun oxşarı) 1 trilyon 800 milyard dollarlıq vəsait toplanıb. Bu ilin yayındakı hesablamaya görə fondun pulunu norveçlilər arasında bölsən adambaşına 340 min dollar düşür.

Nəyə işarə etdiyimi anladınız: Trampın əlində Norveçə təzyiq üçün babat imkanlar var. Yığırınsa bir neçə min norveçlini gəmiyə, göndərirsen Osloya. Qoy qalsınlar qışqıra-qışqıra. Ondan sonra məcbur olub medalı hansı yaxaya asmaq lazım gəldiyini başa düşürlər.

Sözləşib, biz nədənsə Kanadanın və Qrenlandiyanın işğalı istiqamətində də faydalı hərəkətlər görmədik. Vaxt keçir. Tələsmək lazımdır.

Bir az təsəlli ondadır ki, hazırda tək dünyada və Amerikada deyil, bizim ölkədə də ağsaqqala hörmət azalmışdır. Məsələn, Ağsaqqallar Şurasının sədri, Kaprativ Universitetinin (bu milli Harvarddır, adı da səsləşir) rektoru Eldar müəllimin ətrafında qalmaqlar səngimir. May ayında onun İmişlidəki adamı Saleh müəllimi dövlətə xəyanətdə suçladılar, içəri basdılar. Təzəlikcə bir topa dələduz medal alverçisi yaxalandı, onların da bəzisinin milli ağsaqqalımız tərəfindən himayə olunduğu deyildi. Bəs çıxış yolu nədir? Fikrimcə, Eldar müəllimi daha gənc kadrla əvəz etməliyik. Qoy Ağsaqqallar Şurasının sədri də hansısa müasir cavanlardan təyin edilsin. Biz bu gəncləşdirmə siyasətinin uğurlarını hər yerdə görürük. Qalıb bircə Ağsaqqallar Şurası.

Sonda bir fantastik dəyişiklik haqda xalqa mütləq məlumat və gözcaydınlığı verməliyik. Məncə bu hadisə hətta Nobel ödəli və ağsaqqallıq məsələlərindən də vacibdir. Bakı metrosunda perrondakı elektron lövhələrdə dünyada analoqu olmayan informasiya verilir: qatarın neçə dəqiqə əvvəl gətməsi göstərilirdi. Sanki bu, sənişinlərə çox vacibdir, 5 saniyə qabaq gedibse dalyca düşüb çata bilərdik, 30 saniyə keçibse, dilxor gözləməliydik, ya da nə bilim, 5 dəqiqə ötübse özümüzə qəsd etməliydik, Allah eləməsin. Uzun sözün qısası, bugünlərdə həmin məlumat dəyişilib. İndi bizə bütün sivil dünyada olduğu kimi, qatarın haçan gələcəyi çatdırılacaqdır!

Bu, təzə stansiyalar tikmək qədər böyük islahatdır. Təbrik edərim. Gözüm yaşardı. Qoy belə şeylərə baxıb Trampda da gələn ilə ümid artsın.

“Prezident Donald Tramp qarşısına çıxan fürsətləri dəyərləndirməyi bacarır. Həm Azərbaycan, həm də Ermənistan normallaşma və sülhün əhəmiyyətini anlayır. Hər iki ölkə Moskvanın uğursuz vasitəçilik söylərindən və onun azalan regional təsirindən yorulub”.

Bu barədə Amerikadakı Hadson İnstitutunun baş elmi işçisi Lyuk Koffinin “Ermənistan-Azərbaycan sülhü üçün növbəti addımlar” məqaləsində bildirilir.

Lakin onun fikrincə, Ağ Evdə imzalanma mərasimi başa çatsa da qarşıda üç böyük engel var:

1. Baş nazir Paşinyanın siyasi sabitliyi ilə bağlı suallar qalmaqdadır. Bu sabitlik xüsusilə Ermənistanda keçiriləcək parlament seçkisi ərəfəsi sarsıla bilər. Ermənistan daxilindəki radikal millətçi qruplar və Moskva tərəfindən dəstəklənən qüvvələr Paşinyanın səlahiyyətinə və sülh prosesinin legitimliyinə meydan oxuyur.

2. Həm Ermənistan, həm də Azərbaycan Rusiya və İranın dezinformasiya kampaniyaları başladaraq sülh prosesini gözədən salmağa çalışacağını gözləməlidir.

3. Sülh sazişində nəzərdə tutulan regional nəqliyyat əlaqələrinin - o cümlədən Beynəlxalq Sülh və Rifah üçün Tramp Marşrutunun (TRIPP) - necə maliyyələşdiriləcəyi ilə bağlı hələ də bir çox sual cavabsız qalır.

Analitikə görə, bu çətinliklər həll edilməse, Tramp sülh təşəbbüsündə marağını itirə bilər: “Yalnız onun birbaşa nəzarəti təşəbbüsün uğurunu təmin edə bilər”.

ABŞ-dakı “beyin mərkəzi”nin xəbərdarlığı nə dərəcədə əsaslı görünür? Bakı və İrəvan Vaşinqtonun köməyi ilə bu üç engeli problemsiz adlaya biləcəkmiz?

Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyasının sədr müavini Samir Əsədli sülh yolunda müərkəb problemlərin geridə qaldığını açıqladı. Onun sözlərinə görə, pozitiv gedişatın davamını Bakı və İrəvan gətirməlidir: “Ağ Ev rəhbərliyi üzərinə düşəni etdi və bundan sonra tərəflər sülh quruculuğu işini sürətləndirməlidir. Mən amerikalı mütəxəssis qədər bədbin deyiləm. Fikrimcə, ABŞ Zəngəzur dəhlizi üçün lazım olan bütün addımları atacaq. Artıq 145 milyon dollar ayırıb, amerikalı gömrükçülər İrəvanda olub və məsləhətləşmələr aparılıb, davamı da gələcək. Bu işə Birləşmiş Ştatların mütəfiqi Türkiyə xüsusən nəzarət edir. ABŞ üçün Cənubi Qafqazda Türkiyə var və Tramp növbəti dəfə Ərdoğanı təriflədi. Yeni bölgənin məsələləri həm də Ankaraya həvalə olunub. Hələ bu layihədə Ermənistan da maraqlıdır. Güman etmirəm ki, Rusiyanın kobud müdaxilə imkanları qalıb”.

S. Əsədli qeyd etdi ki, engel kimi görünən digər iki məsələ də Amerikanın himayəsindədir: “Amerikalılar Paşinyan iqtidarını qoruyur. Rusi-

ABŞ Bakı və İrəvanı tələsdirir - Üç sensasion engel...

Azərbaycan və Ermənistan yeni həmlələrə hazır olmağa çağırıldı; Vaşinqtonun köməyi ilə bu kritik mərhələni adlamaq mümkün olacaqmı?

yanın çevriliş imkanları görünür. Nikol özü də Rusiyadan tam üz çevirməyib. Eyni zamanda, Moskva və Tehranın sülh əleyhinə hibrid müharibəsi isə fiaskoya məhkumdur. Bu halda daha da nüfuz itirəcəklər. Ona görə Rusiya və İran 8 avqust razılaşmasını alqışlamağa məcbur qalıblar”.

Hüquq müdafiəçisi Xəzər Teyyublu isə regionda yeni dövrün başladığını vurğuladı. Onun qənaətinə görə, bundan sonra iqtisadi sahədə əməkdaşlıq, dəhlizlərdən istifadə, ticarət dövryyəsi ən prioritet məsələlər olacaq, nəinki gərginlik ocaqları saxlamaqla təsir gücünü göstərmək. Onun fikrincə, Rusiya sülhə maneə olmayacaq və Düşənbə görüşü də münasibətləri normalaşdıracaq: “Moskva Cənubi Qafqazda sülh əleyhinə addımlar atmaqda maraqlı deyil. İndi ona Qafqaz ölkələri ilə əməkdaşlıqdan iqtisadi dividend əldə etmək vacibdir. Çünki sanksiyalar Rusiyanın siyasətinə yenidən baxmağı zəruri edib”.

Onun dediyinə görə, sülhlə bağlı engəllərin aradan qaldırılmasında Ermənistan da ciddi addımlar atmalıdır: “İlk növbədə konstitusiyadan ərazi iddialarını çıxarmalıdır ki, mübahisəli yer qalmasın. Bundan sui-istifadə edən qüvvələr ola bilər. Lakin Azərbaycan-Rusiya münasibətlərinin hazırkı dövrü deməyə əsas verir ki, Moskva Bakının ayağının altına daşlar düzmək istəməz. Rusiya Azərbaycan rəhbərliyinin milli məsələlərdə nə qədər ısrarlı və prinsipial olduğunu görür. Zənnimcə, hadisələrin inkişafı gələn il seçkilərdən sonra yekun sülh sənədini imzalamağa imkan verəcək. Trampa Putin arasında dialoq, Ərdoğanla Putin arasın-

da əlaqələr Kremlin Cənubi Qafqazda hər hansı pozucu planları varsa belə onu indidən mümkünəşdirir. Rusiya əvvəlki deyil və regionda yenidən qarışıqlıq yaratmaq cəbhə açmaq gücü yoxdur. Təbii ki, strateji itkiləri var və dəhlizə nəzarət etmək istərdi, amma hazırkı reallıqlar buna şans qoymur”.

Xatırladaq ki, Rusiya Federasiya Şurasının Xarici Əlaqələr Komitəsi sədrinin birinci müavini Vladimir Cəbarov Kremlin Zəngəzur narahatlığını dilə gətirib. Onun sözlərinə görə, Moskva hazırda Ermənistanla Azərbaycan arasında hərbi əməliyyatların olmamasından razıdır, amma “Tramp yolu” ilə bağlı bəzi suallar var.

Prezident İlham Əliyev isə Türk Dövlətləri Təşkilatının (TDT) Dövlət Başçıları Şurasının 12-ci Zirvə Görüşündə çıxışında bildirib ki, İki ay əvvəl Vaşinqtonda, Ağ Evdə Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh sazişinin parafatlanması Cənubi Qafqazı sülh məkanına çevirəcək.

Dövlət başçısı qeyd edib ki, Vaşinqton Zirvəsi çərçivəsində ATƏT-in Minsk qrupunun və əlaqədar strukturların bağlanması üçün edilmiş birgə müraciətə uyğun olaraq, sentyabrın 1-də ATƏT tərəfindən qəbul edilmiş qərarla keçmiş münacişinin bu qalıqları da aradan qaldırılıb.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Sibiqa: “Rusiya qalib olmayacaq”

Xarici İşlər naziri Andrey Sibiqa bütün tərəfdaşları Rusiyanın yüzlərlə PUA və raketlərlə Ukrayna boyu mühüm mülki, o cümlədən enerji infrastrukturuna hücumuna qətiyyətli cavab verməyə çağırıb. Bu barədə Ukraynanın xarici işlər naziri X sosial şəbəkəsində bildirib.

“Rusiya HƏMAS-dan da pisdir. Hətta HƏMAS da atəşkəs və sülh söylərinə razılıq verib. Əksinə, Moskva başladığı mənasız müharibəni davam etdirir - qalib gələ bilməyəcəyi müharibəni”, - o qeyd edib. Ukrayna diplomatiyasının rəhbəri məlumat verib ki, Zaporijyeye hücum nəticəsində 7 yaşlı uşaq həlak olub, onlarla dinc sakin yaralanıb, Kiyev, Xarkov, Poltava, Zaporijye, Dnepr və digər bölgələrdə çoxlu sayda insan işsiz qalıb.

Sibiqa vurğulayıb ki, hazırda enerji təchizatını bərpa edən Ukrayna enerji şirkətləri tərəfdaşların köməyinə daha çox ehtiyac duyurlar: “Moskvaya təzyiq işləyə biləcək yeganə reseptdir, amma bu, güclü və sərt olmalıdır”.

Ermənistandan şok: terrorçuların abidələri sökülür?

Siyasi təhlilçinin fikrincə, baş nazir xalqı buna hazırlayır

Ermənistan Baş naziri Nikol Paşinyan oktyabrın 8-də Baş Prokurorluq Günü münasibətilə çıxışı zamanı sensasion bir etiraf edib. O, ölkənin silahlı qüvvələrində və dövlət strukturlarında “onlarla dövlətə xəyanət hadisəsinin” aşkar olunduğunu bildirib.

Paşinyan deyib ki, bu hallar barədə ictimaiyyətə çox məlumat verilmir, çünki istintaq və məhkəmə prosesləri qapalı keçirilir: “Son illərdə elə hallar olub ki, insan sadəcə inana bilmir. Bizdə onlarla belə hadisə olub. Bunu anlamalıyıq - biz nəyi düzgün etmirik? Sonra deyirlər: bu necə baş verdi, necə mümkündür?”

Baş nazir daha sonra əlavə edib ki, Ermənistanda “vətənpərvərlik” haqqında çox danışılır, lakin bəzən qəhrəman kimi təqdim edilənlərin arasında satqın və casusların da olduğu üzə çıxır: “Biz insanları əvvəlcədən qəhrəman adlandırırıq, amma sonra məlum olur ki, onların içində satqınlar da var”.

N.Paşinyan nəyə işarə edir? Acı gerçək belədir ki, Ermənistan ərazisi, xüsusən də İrəvan erməni terrorçularına, saxta qəhrəmanlara (Qaregin Njde, Andronik Ohanyan və s.) ucaldılan abidələrlə, heykəllərlə zəngindir. Onların bir çoxu üstəlik ziyarət-

gahlara çevrilib. Belə abidələrdən biri də Paşinyanın baş nazir olduğu dövərdə (aprel, 2023) İrəvanda ucaldılıb. “Nemesis” kompleksindən söhbət gedir. Hansı kompleksin söhbət gedir. Hansı kompleksin söhbət gedir. Hansı kompleksin söhbət gedir.

Paşinyanın etirafı nəyin mesajıdır? Azərbaycan və Türkiyə ilə münasibətlər normalaşandan sonra Ermənistanda hansısa abidələrin sökülməsi mümkündürmü?

Siyasi təhlilçi Sona Əliyeva “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, “Paşinyan ölkənin adını” qara siyahı”lardan çıxarıb yeni ağ səhifə açmaq istəyir: “Faşist Qaregin Njdenin və digərlərinin abidələri isə Nikol Vovayeviçin bu planlarına maneə yaradır. Əslində həmin abidələrin bir çoxu elə Paşinyanın dövründə İrəvanda qoyulub. Amma ideya və maliyyəsi erməni diasporundan gəlirdi üçün mövcud hakimiyyət səsini çıxara bilməyib. Çünki Paşinyanın özü də həmişə erməni diasporunun gücündən çəkinib və belə bir gücü

qarşısına almaq istəməyib. Paşinyan yenə də bu istiqamətdə sərt addımlar atmağa ehtiyat edir. Çünki erməni cəmiyyəti də bu məsələdə radikal və faşist düşüncələrə malikdir. Bu cür açıqlamalarla Ermənistanın baş naziri hələ ki, nəbz yoxlamalarına üstünlük verir. Nikol Vovayeviç bu yolla cəmiyyətin fikrini öyrənməyə çalışır. Əgər müharibədən və faşizm elementlərindən bezən cəmiyyət Nikolun son açıqlamalarına səssiz qalarsa və sərt etiraz nümayiş etdirməzsə, o zaman Paşinyan mərhələli şəkildə terrorçulara qoyulan abidələri sökdürəcək”.

Onun sözlərinə görə, həttə İrəvanda terrorçu Monte Melkonyan kimi üzdəniraqlara da abidələr ucaldılıb: “Düşünürəm ki, onların da abidələri zamanla sökülə bilər. Paşinyanın bunun üçün bir qədər zamana ehtiyacı var. Əgər Ermənistanda siyasi-ictimai proseslər Paşinyanın planına uyğun şəkildə gedərsə, o zaman Avropa demokratiyasına sarı üz tutmuş Paşinyan nemezisçilərin “mə-nəvi qalıqları”nı da təmizləyəcək. Amma kapitulyant baş nazir hələ ki, soyuq suyu da

üfürə-üfürə içir ki, əsk effekt yaranmasın. Digər tərəfdən, İrəvan Ankara və Bakı ilə normal münasibətlər qurmaq istəyir. Azərbaycan və Türkiyəyə qənim kəsilənlərin abidələri İrəvanda boy göstərdikcə Ermənistan qərb və şərq qonşuları ilə səmimi qonşuluq münasibətləri qura bilməz. Nikol Vovayeviç bunun da fərqindədir. Ona görə də Ermənistan üçün satqınlıq və şərəfsizlik tarixi yazanların qəhrəman kimi təqdim edilməsinə qarşı çıxır və baş nazir Paşinyan bu istiqamətdə ilkin addımlarını atır”.

Politoloq Çingiz Şahbazının sözlərinə görə, Paşinyanın etdiyi çıxış daha bir sensasiyalı xəbər olaraq Ermənistan gündəmində müzakirə olunmaqdadır: “Paşinyanın bəyanatı heç də birmənalı şəkildə qəbul edilə bilməz. Onun bu bəyanatının arxasında mütləq ki, gələcəkdə atılması nəzərdə tutulan addımların səbəblərini işığa çıxarmaq məqsədilə zəmin yaratmaq təşəbbüsü dayanır. Çünki Paşinyan öz ölkəsində bir çox məsələlərdə əzbərləri pozmuş siyasətçi olaraq qəbul edilir və bu dəfəki açıqlaması ilə də erməni xalqını bir çox həqiqətlərin xaricində olduğu ilə xəbərdar edib və belə bir vəziyyətdə xalq daha çox kimlərsə alətinə çevrilir mesajını şüuraltı olaraq çatdırıb. Paşinyanın bəyanatı həmçinin siyasi və ideoloji dominans qurmaqla birlikdə, həmçinin köhnə rejimlərlə bağlı simvolik xarakter daşıyan strukturları sarsıtmaq məqsədi daşıya bilər. Satqın hesab olunan adamlar cəmiyyətin yaddaşını yenidən təsnif etmək deməkdir və məqsəd heç də fiziki cəhətdən köhnə irsi sarsıtmaqla, yeni qəhrəman hesab olunan adamların xatirəsinə ucaldılmış abidələri sökməklə və digər vasitələrlə sərhədlənməməlidir. Bu fikir həmçinin ritorik olaraq səsləndirilə bilər. Arxasında reallaşdırmaq kimi bir düşüncə olmaya bilər, amma siyasi baxımdan rezonans yaratmaq təşəbbüsü daşıya bilər. Paşinyanın, Azərbaycan və Türkiyə ilə normalaşma dövrü ərəfəsində belə bir bəyanatla çıxış etməsinin birbaşa Türkiyə və Azərbaycanla erməni xalqını düşmən edən dırnaq arasındakı qəhrəmanları nəzərdə tutması, elbəttə ki, gələcəkdə bu türk düşmənləri üçün ucaldılan abidələri sökmək məqsədi daşıyır”.

Onun fikrincə, bəyanat sırf zəmin məqsədi daşıyır və tədricən terrorçuların abidələrinin sökülməsinə təmin etməyə imkan verəcək.

❑ **Cavansir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

“Bastrikin saxta cinayət işlərini dayandırmalıdır”

Zahid Oruc: “Bu, təyyarələrimizin xilas, Qələbəmizin davamıdır”

“Bizi təyyarə qəzasının səbəbkarı kimi göstərdilər, indi Rusiya rəhbəri cinayətkarların cəzalandırılacağı və kompensasiyanın verəcəyini deyir. Qlobal embargo və sanksiyaların hədəfində olan bir ölkə ilk gündən belə et-səydi, ittihamları az da olsa, neytrallaşdırardı. Əvəzində Azərbaycanı təkə siyasi hədələrlə deyil, hibrid hücumlarla üz-üzə qoydular”.

“Yeni Müsavat” xəbər verir ki, bu sözləri Milli Məclisin plenar iclasında Komitə sədri Zahid Oruc bildirib.

“Bizi” etnik gərginlik yaratmaqda, antirus mövqeyə keçməkdə, radikal millətçilikdə və həтта dönüklükdə” ittiham edən rəsmi platformalar, əslində, ölkəmizin müstəqil xarici siyasət kursuna qarşı psixoloji müharibə aparırdılar. Lakin dövlətimiz və xalqımız basqıya qarşı vahid mövqedə durdu”.

O qeyd edib ki, Kreml mediasına anti-Azərbaycan tezisləri ötürənlərin Qafqaz siyasəti hələ də Pyotr dövrünü xatırladır. Onlar Qələbəmizlə regional geosiyasətin dəyişməsinə və Azərbaycanın yeni arxitektura quruculuğunu həzm edə bilmirlər. Lakin köhnə qaydalar artıq işləmir: “4 ildir Ukraynada gedən qlobal müharibədə Azərbaycan heç bir hərbi blokun forpostu olmadı”.

Ölkəmizi Qərb koalisiyasına bağlamağa, növbəti SVO-ların hədəfində göstərməyə çalışanlar ifşa olundular. Ona görə də soydaşlarımızı kriminal avtoritetlər, mütəşəkkil cinayətkar dəstə və qafqazlı siması kimi göstərən Bastrikinin İstintaq İdarəsi 9 oktyabrda sonra bütün saxta cinayət işlərini gərəklə dayandırsın, azərbaycanlıları azad etsin”.

“Düşənbədə keçirilən görüş Vaşinqton Zirvəsi və Azərbaycanın regional sülh siyasətinin birbaşa nəticəsidir. Ölkəmiz türk dünyasının siyasi mərkəzi, Orta dəhlizin əsas dayağı, enerji və logistik qovşaq, regional geosiyasi arxitekturasının memarıdır. Nə Ermənistanın əli ilə, nə də etnik separatizm və iqtisadi təzyiqlə Azərbaycana təsir etmək artıq mümkün deyil”.

Vətən müharibəsinin ildönümündə Prezident İlham Əliyev yenidən sübut etdi ki, Azərbaycan nəinki öz hava məkanını, həm də bütövlükdə Cənubi Qafqazın təhlükəsizliyini təmin edən güclü dövlətdir. Və bu, təyyarələrimizin xilas, Qələbəmizin davamıdır!” - deyə o sonda qeyd edib.

Rusiya Ağayevi azad etdi

Rusiyada həbs edilən Satira Teatrının sabiq direktoru Məmməd Ağayev azad edilib.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə “Qafqaz bürosu” məlumat yayıb.

“Dələduzluqda ittiham olunan Ağayev bir neçə gün əvvəl azad edilib, lakin bu barədə hələlik rəsmi məlumat yoxdur”, - məlumatda deyilib.

Qeyd edək ki, bundan öncə Rusiya Prezidentinin köməkçisi Yuri Uşakov Rusiyada həbsdə olan bir azərbaycanlının da azad edildiyini bildirmişdi. Onun Ağayevi nəzərdə tutub-tutmadığı bəlli deyil.

“Sputnik Azərbaycan”ın icraçı direktoru ilə bağlı qərar verildi

Bakıda həbs olunan “Sputnik Azərbaycan”ın icraçı direktoru İqor Kartavix azadlığa buraxılıb. Bu barədə “Kommersant”ın xüsusi müxbiri Andrey Kolesnikova Rusiya Prezidentinin köməkçisi Yuri Uşakov bildirib.

Yuri Uşakovun

sözlərinə görə, bununla bağlı qərar Düşənbədə Rusiya və Azərbaycan prezidentlərinin görüşü ərəfəsində qəbul edilib.

Qeyd edək ki, “Rossiya Seqodnya” İnformasiya Agentliyinin Bakı filialının (“Sputnik Azərbaycan”) icraçı direktoru İqor Kartavix və şef redaktor Yevgeniy Belousov Daxili İşlər Nazirliyinin (DİN) 30 iyun 2025-ci il tarixdə “Rossiya Seqodnya” İnformasiya Agentliyinin Bakı filialında keçirdiyi əməliyyat nəticəsində saxlanılıb və Xətai Rayon Məhkəməsinin qərarı ilə barələrində həbs qətimkan tədbiri seçilib.

Azərbaycanda kilosu 4 manata ət - Bəs keyfiyyət?

Bazarlara Monqolustan məhsulları ayaq açib - mütəxəssis rəyi

Braziliya, Qazaxıstan, Monqolustan, Belarus, Ukrayna və digər Avropa ölkələrindən Azərbaycana idxal olunan ət məhsullarının kiloqramı yerli bazarlara nisbətən daha ucuz, alıcısı isə çoxdur.

"Xəzər Xəbər" bu barədə süjet hazırlayıb. Rəsmi statistik rəqəmlərə əsasən, ötən il ölkəyə ət idxalı 41 faiz artıb. Bəs son illərdə artan tələbat səbəbi ilə ölkəyə idxal edilən Monqolustan quzusu və Ukraynadan gətirilən iribuynuzlu heyvan ətərlərinin qiymətləri hansı aralıqdadır?

Ölkəyə idxal edilən ətərlə, xüsusilə Monqolustan quzusuna tələbat kifayət qədərdir. Qiymətlərə gəldikdə isə yerli ətə müqayisədə nisbətən ucuzdur. 2023-cü ildə Azərbaycan bu ölkədən cəmi 40 ton təzə, soyudulmuş və ya dondurulmuş qoyun əti və ya keçi əti idxal edib. 2024-cü ilin təkcə birinci rübündə ölkəmizə Monqolustandan 121 ton ət gətirilib. Məlumatla görə, bu ətin kilosu Azərbaycana 4 manata gəlib çıxır.

Ukraynadan idxal edilən mal ətinin qiyməti isə hissələrə uyğun olaraq 12-14 manata aralığında dəyişir. İqtisadçı Xəlid Kərimli bildirir ki, xaricdən ölkəyə ət idxalında artımın olması yerli ət qiymətlərində artım və əhalinin ətə olan tələbatının çoxluğu ilə əlaqədardır.

AQTA-nın şöbə müdiri Əkbər Əliyev deyib ki, idxal olunan məhsullar yalnız beynəlxalq baytarlıq sertifikatına malik olmalıdır.

Azad İstehlakçılar Birliyinin sədri Eyyub Hüseynov mövzunu "Yeni Müsavat" a şərhində bildirdi ki, ətin qiyməti yerli bazarda sürətlə artıb. Onun sözlərinə görə, belə bir fonda biznes qurumları çevik hərəkət etdilər və adıçəkilən ölkələrdən ölkəmizə ət idxalı başlandı ki, bu, çox normal haldır: "Təxminən 2 ay müddətində ətin qiymətində artım müşahidə olundu. Əhalinin isə yerli ətə tələbatı böyükdür, çünki yerli ət insanların damaq dadına uyğundur. Lakin ölkədə kənd təsərrüfatı siyasəti arzuolunan səviyyəyə deyil. Kənd təsərrüfatı siyasəti ilə məşğul olan şəxslər televiziyalarda çıxış edərək deyirlər ki, quzu əti yeməyin, zərərli, pisdır, dadsızdır. İnsanları quzu əti istehlakından çəkəndirmək kimi primitiv, gülünc kənd təsərrüfatı siyasəti aparmaq olmaz! Peruda kənd təsərrüfatı yaxşı inkişaf edib. Mənimlə tez-tez əlaqə saxlayan tanışım Azərbaycanda meqa fermaların yaradılmamasına təəccüb edir. Yerli istehsal zəifdir. Buna görə də xaricdən ət alınması prosesi davam edir. İdxal olunan məhsullar Azərbaycan Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinin nəzarəti altındadır - məhsullar təmizdir, qorxulu heç nə yoxdur, sadəcə keyfiyyəti insanların damaq dadına uyğun deyil. Ola bilər ki, ətin dadı heyvanların yemi ilə əlaqədardır, lakin ətərlərin təhlükəsiz olmasına dair şübhə yoxdur".

E.Hüseynov vurğuladı ki, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə heyvandarlıq üçün hərtərəfli şərait mövcuddur: "Təklifimiz budur ki, dövlət qurumları vaxtilə bu ərazilərdə çalışmış yerli mütəxəssisləri, baytarları səfərbər etsinlər. Əgər işğaldan azad edilmiş ərazilərdə, xüsusilə Kəlbəcərdə heyvandarlıq təsərrüfatları yaradılsa, yaxın 8 ildə Azərbaycan özünü ətə tam təmin edə bilər, üstəlik ətin qiyməti də daha ucuz olar. Onu da qeyd edək ki, istehlakçılar xaricdən gətirilmiş ətərlə barədə məlumat almaq hüququna malikdirlər. Satıcılar ətin hansı ölkədən gətirildiyini və s. məlumatları ətraflı şəkildə alıcılara təqdim etməkdə məsuldurlar".

■ Nigar HƏSƏNLİ,
"Yeni Müsavat"

Ermenistanda küftə festivalı keçirilib. Bu barədə "Bakı-Xəbər" erməni mediasına istinadla xəbər yayıb. Festival 8 oktyabrda Eçmiədzin şəhərində keçirilib və şəhərin guya 2710 illik yubileyinə həsr olunub. Absurdun bu dərəcəsi.

təqdim etməyib, amma erməni onları da öz adına çıxarmağa çalışır və festival keçirməklə bunu rəsmi şəkildə nümayiş etdirir. Ümumiyyətlə, Ermənistan uzun illərdir Azərbaycan mətbəxinə və folkloruna məxsus olan bir çox elementləri mənimsəməyə cəhd edir. Azərbaycan xalqına məxsus dolma, düşbərə, qutab, plov, paxlava, şəkərbura kimi

irsləri kimi təqdim edilməyə çalışılıb. Lakin UNESCO bu sənəti Azərbaycanın qeyri-maddi mədəni irsi kimi tanıyıb. Bütün bunlar göstərir ki, Ermənistanın məqsədi beynəlxalq ictimaiyyətə saxta mədəni miras təqdim etmək və tarixi həqiqətləri təhrif etməkdir. Azərbaycan isə bu cəhdlərə qarşı həm elmi əsaslarla, həm də beynəlxalq təşki

di ki, milli mətbəx Ermənistanın təhlükəsizlik strategiyasının əsas hissələrindən biridir. Bundan sonra bu sahəyə böyük vəsaitlər ayrıldı və daha da dəstəklənəcək. O vaxt mən bəzi etirazlar etdim. Ermənilər Dünya Kulinarıya Assosiasiyasına üzv oldular. On dan sonra 2023-cü ildə qızıl medal qazandılar və sair. Küftə haqqında yazdığım dastan da var - orada küftənin hazırlanması, tarixi ilə bağlı bütün məlumatlar yer alıb. Ermənilərin bu xörəklə heç bir əlaqəsi yoxdur. Biz o vaxt sovet dövründə pulumuzu, canımızı, həyatımızı qoyub Milli Kulinarıya Mərkəzi yaratdıq ki, bu, bir silah kimi belə hallara qarşı çıxsın.

Ermənilərdən küftə oğurluğu - kulinar deyir ki...

Tahir Əmiraslanov: "Bu yeməyin tarixi bizə məxsusdur, onlarla əlaqəsi yoxdur"

Keçək festivalı - ilk dəfə bu festival 2019-cu ildə təşkil olunub. Bundan sonra COVID-19 pandemiyası səbəbilə fasilə yaranıb. 4 illik fasilədən sonra festival 2024-cü ildə yenidən bərpa olunub.

Festival zamanı küftə müxtəlif formalarda təqdim olunub. Məsələn, küftəli pirojki, burgerlər, hot-doqlar və s. Bir iştirakçı - Gevorg Muradyan qeyd edib ki, bu festival küftəni təqdim etmək imkanı verir və o, Eçmiədzinin küftənin mənşəyi olduğu fikrindədir. Yeni ermənilər onlarla bir regionda yaşayan bütün xalqların mədəniyyətini oğurlamaqda və "özəlləşdirməkdə" davam edir. Azərbaycan iddia etmir ki, küftə məhz onun mətbəxinə aid xörəkdir, amma bütün region xalqları ilə bərabər bizim mətbəximizin də məhsulu sayılır. Əslində, küftənin arealı çox genişdir. Ermənilər küftəni Qafqazda ən son illərdə mətbəxinə daxil edən icmadır. Amma bu gün "küftə festivalı" keçirməklə bu yeməyi "özəlləşdirmək" istəyirlər.

Nəzərə çatdırıraq ki, Orta Şərq, Cənubi Qafqaz, Orta Asiya və Balkan ölkələrində geniş yayılmış qədim yeməklərdən biridir. Tarix boyu küftə fars, türk, ərəb və Azərbaycan mətbəxində mühüm yer tutub. Ermənilər isə bu yeməyi regionda ən gec mətbəxlərinə daxil edən icmalardan biri olublar. Azərbaycan bu yeməyi heç vaxt yalnız özününkü kimi

mi yeməklər erməni mənbələrində "erməni mətbəxi" adı altında təqdim olunur. Halbuki bu yeməklər ya Azərbaycan mətbəxinə aiddir, ya da ümumilikdə region xalqlarının ortaq irsidir. Məsələn, UNESCO tərəfindən dolma Azərbaycan mədəni irsi kimi tanınsa da, ermənilər bu xörəyi də öz adlarına çıxarmağa cəhd ediblər.

Bənzər şəkildə, musiqi və folklor sahəsində də ermənilər eyni siyasəti yürüdülər. "Sarı Gəlin", "Qarabağ şikəstəsi", "Koroğlu" dastanı kimi xalq musiqiləri və dastanlar ermənilər tərəfindən təhrif edilərək mənimsənməyə çalışılıb. Azərbaycanın milli musiqi aləti olan tar və onun ifaçılıq sənəti belə, ermənilər tərəfindən öz mədəni

latlar səviyyəsində mübarizəsini davam etdirir. Azərbaycanın zəngin mədəni irsi təkcə ölkə daxilində deyil, beynəlxalq səviyyədə də tanınır və qorunur.

Əməkdar mədəniyyət işçisi, Milli Kulinarıya Mərkəzinin sabiq baş direktoru Tahir Əmiraslanov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat" a fikrini bölüşüb: "Mən işdən çıxarılan qəder Ermənistanın milli irs portalına bir dəne də olsun Azərbaycan xörəyi yerləşdirmirdi. Məni mart ayında işdən çıxardılar, artıq 2022-ci ilin dekabr ayından etibarən Ermənistan portalında 250-dən çox xörəyimiz yerləşdirildi. Onların Elm, Təhsil, Mədəniyyət və İdman Nazirliyinin portalı var. 2024-cü il oktyabrın 31-də Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan çıxış etdi və bildir-

Hazırda orada əvvəlki kimi 17 nəfər çalışır və bu təşkilat Dövlət Turizm Agentliyinə tabedir. Orada da qastronomiya bölməsi var. Orada neçə nəfərin işlədiyini bilmirəm. Cavab versinlər, işlərini görsünlər. Ümumilikdə, bunun elmi əsasları tam şəkildə mövcuddur - küftə Azərbaycanındır. Amma ortaya çıxıb bunun arxasında dayanan lazımdır. Mən ictimai təşkilat kimi səsimi qaldıracağam, bunu qəbul etməyəcəklər. Dövlət adından danışan təşkilat var - onlar səslerini çıxarmalıdılar".

Qeyd edək ki, məsələ ilə bağlı Dövlət Turizm Agentliyinə də müraciət etdik, cavablandırıldığı təqdirdə yayımlanacaq.

■ Afaq MİRƏYİQ,
"Yeni Müsavat"

Deputat: "Məktub yazırsan, bir aydan sonra cavab verirlər"

"Azərbaycanda ərizə və şikayətlərə niyə 30 gün ərzində cavab verilir? Bununla bağlı

normativ hüquqi aktlara bənd əlavə edək ki, Azərbaycanda ərizə və şikayətlərə 10

gün ərzində cavab verilsin".

Teleqraf xəbər verir ki, bunu Milli Məclisin plenar iclasında

deputat Səyyad Salahlı deyib. Onun sözlərinə görə, əndirəbadi cəhət odur ki, ayın 1-də məktub yazırsan, qəsdən gözləyib ayın 30-31-də cavab verirlər:

"Məsələn, səbəb torpaq mübahisəsidir. Bunu 30 gün düşünmək, nələrsə araşdırmaq nəyə lazımdır? Buna konkret cavab verilsin ki, məsələ nədir və şikayətçi də rahat olsun. Xahiş edirəm ki, bu məsələyə ciddi münasibət bildirsən".

Spiker Sahibə Qafarova deputatın təklifinə münasibət bildirib: "Əslində iki həftə ərzində məktuba cavab olur, hansısa araşdırmalar lazımdırsa, 30 gün olur. Hansı məktublarınıza cavab verilməyibsə, xüsusilə bu məsələ ilə məşğul olaq. Siz komitə iclasında da bu məsələni qaldırmışdınız və mən dərhal bu məsələ ilə məşğul oldum. Mənə deyilən o idi ki, belə bir məktub yoxdur. Əgər siz sonra məktub yazmırsınızsa və cavab gəlməyibsə, mütləq bu məsələ ilə mən məşğul olacam".

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu ABŞ-nin "BlackRock" (aktivlərin idarə edilməsi üzrə dünya liderlərindən biri, hazırda idarəçiliyində 12,5 trilyon dollarlıq aktivlər var - red.) investisiya şirkətinin tərkibinə daxil olan "Global Infrastructure Partners" investisiya şirkəti ilə tərəfdaşlıq çərçivəsində Londonun Qatvik hava limanına 50 milyon funt sterlinq məbləğində investisiya yatırdığını açıqlayıb.

Neft Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri, enerji məsələləri üzrə ekspert İlham Şabanın fikrincə, bu yatırım Fondun stabil gəlir əldə etmək siyasətindən qaynaqlanıb: "Bundan öncə cari ilin iyulunda Neft Fondu bərpa olunan enerji sahəsində fəaliyyət göstərən beynəlxalq "Infinity Global" şirkətinin İtaliyada yerləşən ümumi gücü 402 MVT olan günəş elektrik stansiyalarından ibarət portfelində 49 faiz pay əldə etmişdi.

İ.Şabanın sözlərinə görə, Neft Fondunun xarici ölkələrdəki aktivlərə yatırımları artırmasının bir neçə səbəbi var: "Neft Fondunun aktivləri artıq o səviyyəyə gəlib çatıb ki, o, xarici şirkətlərin layihələrində pay alışı intensivləşdirmək imkanı qazanıb. Neft Fondu onun neft-qaz gəlirlərinin bundan sonra da azalması nəfərinə görə və ona görə də yeni gəlir mənbələrini artırır. Fikrimcə, Fond seçimini edəndə risk dərəcəsi daha aşağı olan aktivlərə üstünlük verir ki, qısamüddətli qazancdan yox, uzunmüddətli stabil gəlirdən faydalansın".

Bu il iyulun 1-nə Dövlət Neft Fondunun 66 milyard 515,2 milyon ABŞ dolları təşkil edən investisiya portfelində istiqrazlar və digər pul bazarı alətlərinin xüsusi çəkisi 38,9 faiz təşkil edib. Bu, ötən il iyulun 1-nə nisbətən 14,4 faiz bəndi azdır. ARDNF-nin investisiya portfelində səhmlərin payı isə 25,9 faizə, əvəzən 25,7 faizə qədər azalıb.

Əvəzində qızılın payı 14,8 faizdən 28,8 faizə, daşınmaz əmlakın payı isə 6 faizdən 6,7 faizə çatıb.

Fondun investisiya portfelində ötən il iyulun sonu ilə müqayisədə 8 milyard 583,7 milyon ABŞ dolları və yaxud 14,8 faiz artıb.

Fondun digər məlumatına əsasən, 2025-cü ilin ikinci rübündə onun listingdə olan səhmlərinin dəyəri 13 milyard dollar təşkil edib. Bu dövrdə Dövlət Neft Fondunun səhmlərinə ən çox yatırım etdiyi TOP-10 şirkətlərə yenə global informasiya texnologiya şirkətləri başçılıq edib. ARDNF-nin ən çox yatırım etdiyi TOP-10 şirkətin səhm portfelində də dəyişiklik olub.

Belə ki, 2023-cü ilin ilk yarısından etibarən ABŞ-in ən iri çip istehsalçısı "NVIDIA"-nın Fondun portfelində payı artmaqda davam edir. Çip nəhəngi bu ilin ikinci rübündə hətta "Apple"-i qabaqlayaraq ilk pilləyə yüksəlib. Belə ki, ARDNF-nin NVIDIA-ya yatırımları ilk rübə 444 milyon dollardan ikinci rüb 663 milyon dollara çatıb. Bu isə 3 ayda 49 faizlik artım deməkdir. NVIDIA-nın səhm portfelində çəkisi isə 3,9 faizdən 5,1 faizə kimi artıb.

Neft Fondu sabit gəlirli yatırımları artırır - Faydası

Risk dərəcəsi daha aşağı olan aktivlərə üstünlük verilir

Paralel olaraq Fondun "Microsoft"-a yatırımları ilin ilk rübü ilə müqayisədə 37 faiz artaraq 604 milyon dollara çatıb, səhm portfelində payı isə 3,9 faizdən 4,7 faizə bərabər olub.

Fondun "Apple Inc"-ə yatırımları isə ilin ilk rübü ilə müqayisədə 26 milyon dollar azalaraq 530 milyon dollara enib. Beləliklə ARDNF-nin səhm portfelində "Apple Inc"-in payı 4,9 faizdən 4,1 faizə düşüb.

Fondun "Amazon"-a yatırımları isə yenidən artıb və ikinci rübə 300 milyon dollardan 361 milyon dollara yüksəlib. Həmçinin qurumun səhm portfelində "Amazon"-un payı 2,6 faizdən 2,8 faizə çatıb.

Ən çox yatırım edilən ilk beşliyə 2024-cü ilin ilk rübündən etibarən "Meta platforms" da daxil olub. ARDNF-nin Mark Zukerberqin şirkətinə yatırımları ötən ilin sonundakı 217 milyon dollardan 278 milyon dollara yüksəlib, portfelində çəkisi isə 1,8 faizdən 2,1 faizə kimi artıb.

"Broadcom Inc"-ə investisiya isə 124 milyon dollardan 212 milyon dollara qədər artıb. Dövlət Neft Fondunun həmçinin, "Google"-a aid iki şirkətə ayrılıqda investisiyaları ilk rübə müqayisədə ikinci rübə 150 milyon dollardan 177 milyon dollara və 130 milyon dollardan 152 milyon dollara qalxıb.

ARDNF İlon Maskın "Tesla"-sına yatırımlar yenidən artırmağa başlayıb - 124 milyon dollardan 158 milyon dollara, səhm portfelində çəkisi isə 1,1 faizdən 1,2 faizə qədər. Başqa sözlə, 3 ayda 34 milyon dollar artım olub.

İlin ikinci rübündə "Berkshire Hathaway Inc"-i ilk onluqda "JPMorgan Chase & Co" əvəzləyib. Fondun maliyyə nəhənginə investisiyaları 140 milyon dollara, portfelində çəkisi isə 1,1 faizə bərabər olub.

Qeyd edək ki, ARDNF-nin TOP-10 global nəhənglərin səhmlərinə yatırımları bu il iyulun 1-nə 3,3 milyard dollar təşkil edib ki, bu da ilin birinci rübünə nisbətən 26 faiz və ya 679 milyon dollar çoxdur.

Xatırladaq ki, bu portfel Dövlət Neft Fondunun "MSCI World" indeksi üzrə kotirovka olunan səhm investisiyalarıdır. Fondun "MSCI Europe ex UK" indeksini izləyən portfel və nağd vəsaitlərin həcmi isə ikinci rübə 300 milyon dollar artaraq 1,8 milyard ABŞ dol-

larına yüksəlib (APA).

Hesablama Palatası Neft Fondunun ötən ilki investisiya siyasətinin bəzi məqamları ilə razılaşmır. Palatanın Fondun 2024-cü il büdcəsinin icrasına dair təqdim etdiyi rəyində bildirilir ki, 2024-cü ildə ARDNF-nin əsas səhm portfelində idarə edilən aktivlərin həcmi artsa da, portfelin gəlirlilik göstəriciləri əvvəlki ilə müqayisədə azalıb. Sənədə əsasən, iri xarici investisiya menecerləri tərəfindən idarə olunan əsas səhm altportfelində gəlirlilik 2023-cü ildə 22,9 faiz olduğu halda, 2024-cü ildə 19,8 faizə enib. Bu, 3,1 faiz bəndi azalma deməkdir.

Ən ciddi azalma isə "UBS EU Ex UK" altportfelində qeydə alınıb. Bu portfelin illik gəlirliliyi 2023-cü ildə 18 faiz təşkil etmişdisə, 2024-cü ildə bu göstərici 7,2 faizə qədər azalıb.

Hesabat dövründə Fond həmçinin xarici idarəçiyə yeni vəsait yönəldib. Belə ki, 2024-cü ildə yeni investisiya meneceri olaraq "JP Morgan Asset Management" şirkətinə 200 milyon avro məbləğində vəsait ayrılıb. Bu vəsait "JP Morgan Global Research Enhanced Index Equity Fund" fonduna yatırılıb və həmin vəsaitin ARDNF-nin portfelindəki çəkisi 3,5 faiz təşkil edib.

Onu da bildirik ki, Neft Fondunun əsas səhm portfelində

2024-cü ildə 17 idarəçi tərəfindən idarə olunub. Portfelindəki diversifikasiya Avropa, ABŞ və digər inkişaf etmiş ölkələrin səhmlərini əhatə edib. Ötən il ARDNF-nin səhm portfelinin dəyəri 15 milyard 980,7 milyon ABŞ dolları təşkil edib. Hesabat ilində səhmlər üzrə ümumi gəlirlilik 17,8 faiz olub ki, bunun əsas hissəsi kotirovka olunan səhmlər portfelində hesabına formalaşıb. Kotirovka olunan səhmlər portfelində gəlirlilik 2024-cü ildə 19,4 faiz təşkil edib. Bu, 2023-cü ildəki 23,1 faizlə müqayisədə 3,7 faiz bəndi azdır.

Digər tərəfdən, səhmlərə investisiya yönəldən pay fondları portfelində gəlirlilik 2024-cü ildə 9,1 faiz olub, bu isə bir il öncəki göstərici (9,8 faiz) ilə müqayisədə 0,7 faiz bəndi azdır.

Palata həmçinin 2024-cü ildə Neft Fondunun investisiya portfelində valyutalar üzrə bölgədə müəyyən kənarlaşmalar qeydə alıb. Rəydə bildirilir ki, Fondun investisiya portfelində valyutalar üzrə bölgədə 2024-cü il üçün təşkil edilmiş investisiya siyasətinin tələblərindən müəyyən kənarlaşmalar müşahidə edilərsə də, "Dövlət Neft Fondunun investisiya portfelinin aktivlər və valyutalar üzrə bölgüləri nisbətinin tarazlaşdırılması prosedurları barədə Təlimat"-ın 4.3-cü bəndinə əsasən, 2025-ci il üzrə inves-

tisiya Siyasətində nəzərdə tutulmuş dəyişikliklər kontekstində valyutalar üzrə bölgünün tarazlaşdırılması prosedurları həyata keçirilməyib.

2024-cü ilin sonuna ARDNF-nin investisiya portfelində ən böyük pay ABŞ dollarının olub və bu göstərici 45,9 faiz təşkil edib. Halbuki 2023-cü ildə bu rəqəm 55,5 faiz idi. Avronun portfelindəki payı əvvəlki il 21,2 faiz olduğu halda, 2024-cü ildə cüzi azalaraq 21,1 faizə düşüb. İngilis funt sterlinqinin xüsusi çəkisi isə 5,3 faizdən 4,9 faizə qədər azalıb.

Bununla yanaşı, qızılın portfelindəki çəkisində əhəmiyyətli artım qeydə alınıb, 2023-cü ildə 12 faiz olan bu göstərici 2024-cü ildə 20,6 faizə yüksəlib. Digər valyutaların ümumi çəkisi də 6 faizdən 7,5 faizə qədər artıb.

Yeri gəlmişkən, bu ilin ikinci yarısından Neft Fondu (ARDNF) qızıl investisiya qoyuluşunu dayandırılıb. Fondun verilən açıqlamaya əsasən investisiya siyasətinə uyğun olaraq, qızıl altportfelinin payı Fondun ümumi investisiya portfelinin 25 faizi qədər müəyyən edilib, bu hədəfdən maksimal yuxarı uzaqlaşma intervalı isə 4 faiz təsbit olunub: "2025-ci ilin II rübündə Fondun qızıl altportfelini ilkin planlamaya əsasən nəzərdə tutulmuş həddə çatdırılaraq ümumilikdə 181,1 ton təşkil edib. Bu səbəbdən qeyd olunan dövrdən etibarən qızıl üzrə yeni investisiya əməliyyatlarının həyata keçirilməsi müvəqqəti dayandırılıb. Bununla yanaşı, bazar şərtləri və investisiya portfelinin ümumi vəziyyətindən asılı olaraq, gələcəkdə bu məsələyə yenidən baxılması mümkündür".

Xatırladaq ki, bu ilin ikinci rübündə ARDNF 15,8 ton qızıl alıb. İyulun 1-nə Fondun investisiya portfelində qızılın xüsusi çəkisi 28,8 faiz olub ki, bu da aprelin 1-i ilə müqayisədə 3 faiz bəndi çoxdur. Bu artımda qızıl alışı ilə yanaşı, onun qiymətinin bahalaşması da rol oynayıb.

□ Dünya SAKİT, "Yeni Müsavat"

Özbəkistanda dövlət idarəetməsində köklü islahatlara başlanılıb. Prezident Şavkat Mirziyoyevin imzaladığı fərmana əsasən, 2000-dən çox məmurun vəzifəsi ləğv edilir və onların funksiyaları süni intellekt sistemlərinə ötürülür.

“Respublika icra hakimiyyəti orqanlarının fəaliyyətində rəqəmsallaşma yolu ilə inzibati vəzifələrin sayının optimallaşdırılması tədbirləri haqqında” sənədə görə, oktyabrın sonunadək 2141 vəzifə ləğv ediləcək. Ən böyük ixtisas Vergi Komitəsində nəzərdə tutulur - burada 498 vəzifə ləğv ediləcək. Su Təsərrüfatı Nazirliyində 224, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyində 200, Ədliyyə Nazirliyində 197 vəzifə aradan qaldırılacaq. Ekologiya, Ətraf Mühitin Mühafizəsi və İqlim Dəyişiklikləri Nazirliyində 176, Məşğulluq və Yoxsulluğun Azaldılması Nazirliyində isə 163 işçi işini itirəcək.

Bu dəyişikliklərin məqsədi idarəetmənin rəqəmsallaşdırılması, sənədləşmə və hesabatların avtomatlaşdırılmasıdır. Özbəkistan hökuməti hesab edir ki, süni intellektin tətbiqi məmur aparatının yüklənməsini azaldacaq, qərarların qəbulunu sürətləndirəcək və şəffaflığı artıracaq.

Süni intellekt artıq bir çox inzibati sahələri əvəz etməyə başlayıb. Dövlət qurumlarında hesabatların hazırlanması, arxivləşmə, sənədlərin təsnifatı, məlumat bazalarının idarə olunması, analitik hesabatların tərtibi kimi funksiyalar avtomatlaşdırılır. Vətəndaş müraciətlərinə ilkin cavablar, rəy və təkliflərin emalı da SI vasitəsilə həyata keçiriləcək.

Azərbaycanda bu istiqamətdə hansı addımlar atılır? Prezident İlham Əliyevin təsdiqlədiyi 2025-2028-ci illəri əhatə edən “Süni intellekt strategiyası”nda dövlət idarə-

etmə sahəsində rəqəmsal texnologiyaların tətbiqi prioritet istiqamət kimi müəyyənləşdirilib. Strategiyada məqsəd milli SI sənayesinin formalaşdırılması, bu texnologiyaların dövlət xidmətlərinə, iqtisadiyyata və sosial sahələrə integrasiyası, həmçinin etik və hüquqi mexanizmlərin yaradılmasıdır.

Ekspertlər hesab edirlər ki, ilkin mərhələdə SI texnologiyaları ölkəmizdə ən çox vergi, gömrük, kənd təsərrüfatı, sosial müdafiə və e-xidmətlər sahəsində tətbiq oluna bilər. Bu sahələrdə məlumat axını çoxdur və təkrarlanan əməliyyatlar avtomatlaşdırmağa ən uyğun olanlardır.

Məsələn, vergi və gömrük sistemlərində riskli əməliyyatların aşkarlanması, kənd təsərrüfatında məhsuldarlığın proqnozlaşdırılması, sosial xidmətlərdə müraciətlərin avtomatik emalı kimi proseslər SI-nin tətbiqi üçün ideal baza yaradır.

Bununla belə, Azərbaycanda Özbəkistandakı kimi kütləvi ixtisarlara gözlənilir. Proses mərhələli şəkildə - pilot layihələr və sınaqlardan sonra genişləndiriləcək. Çünki bu, təkə texnoloji məsələ deyil, həm də sosial məsuliyyət tələb edən bir prosesdir. Avtomatlaşdırılan vəzifələrin sahibləri üçün yenidən ixtisaslaşma və məşğulluq proqramları da paralel aparılmalıdır.

IT mütəxəssisi Fərhad Mirzəliyev “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında bildirib ki, Azərbaycan süni intellektin tətbiqinə görə, Qərbi ölkələri, ABŞ və Çin kimi ölkələrdən geridə qalır: “Çünki süni intellektin

Minlərlə məmuru süni intellekt əvəzləyəcək - Azərbaycanda isə...

Özbəkistanda 2000-dən çox məmurun vəzifəsi ləğv edilir; ekspert: “Bizdə dövlət qurumlarının süni intellektə adaptasiyası yetərli deyil”

ratorları süni intellekt əvəz edir. ABŞ-də vətəndaşın kassaya yaxınlaşdıqda, ödəniş etməsinə ehtiyac yoxdur. Şəxs rəfəndən hansısa bir məhsulu götürürsə, onun qiyməti avtomatik olaraq süni intellekt vasitəsi ilə hesablanır və kassanın yanında keçərkən balansdan avtomatik olaraq silinir. Daha bizdəki kimi kassada dayanıb növbə gözləmir. ABŞ-də sürücüsüz taksilər var, onlar şəxsləri qəzasız-belasız ünvana çatdırır. Bu maşınlar süni intellektlə çalışırlar. Orada sürücülü maşınlar daha çox qəza törədir, nəinki süni intellektlə işləyən taksilər. Bu baxımdan ölkəmizdə süni intellektin inkişafı geniş yayılmayıb. İnsanları onun faydasına əmin deyillər, şübhə ilə yanaşırlar. Burada vərdişlər də rol oynayır, yeniliklərə açıq deyilik. Digər məsələ isə mədidiatla bağlıdır. Süni intellekt əsaslı həllər pul tələb edir. Süni intellektin tətbiqi zamanı işsizlər ordusu da yarana bilər. Dövlətin buna uyğun proqramı olmalıdır ki, əhalinin rifahı yüksək olsun”.

□ **Şahin RƏHİMLİ,**
“Yeni Müsavat”

yararlanması və inkişafı birbaşa bu ölkələrin adı ilə bağlıdır. Həm proqram, həm də aparat təminatı baxımından iki hegemon ölkə var: Amerika və Çin. Maraqlı məsələ budur ki, süni intellektin sörgüləri emal etməsi üçün kifayət qədər güclü aparat təminatı lazımdır. Bunun istehsal gücünü görə birinci yerdə Çin durur. Bu məsələdə hətta ABŞ-nin özünün də müəyyən dərəcədə asılılığı var.

Azərbaycanda isə hazır texnologiyalardan yararlanıq və gündəlik həyatımıza tət-

biq edirik. Dövlət strukturlarında süni intellektəndən istifadə səmərəli ola bilər. Ölkəmizdə süni intellektin tətbiqi ilk olaraq müəssisələrdə olan operatorlardan başlandı. Buna qədər banklardakı çağrı mərkəzlərində xanım operatorlar çalışırdı və suallara cavab verirdi. Hazırda isə bank sektorunda, mobil operatorlar şəbəkəsində və dövlət qurumlarında “chat” xidməti süni intellekt idarə edir. Məsələn, Birbank tətbiqindən istifadə edərkən süni intellekt sualları cavablandırır. Lakin bir məsələ də var ki, suallara cavab o

qədər də səmərəli deyil. Yəni cavab verdikdə isə növbəti mərhələ kimi vətəndaş operatora yönləndirilir. Bir sözlə, qənaətbəxş səviyyədə olmadığı üçün bütün operatorları əvəz edə bilmir. Hələlik yalnız standart sual-cavab mərhələsindədir. Konkret məsələ ilə bağlı həmişə operatora müraciət edirik”.

Ekspert deyib ki, Azərbaycanda dövlət qurumlarının süni intellektə adaptasiyası yetərli deyil: “Dünyada iri sənaye müəssisələrində ope-

putatı olan Muxtar Babayev 2018-ci il aprel 23-də Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə ekologiya və təbii sərvətlər naziri təyin olunub. O, 2018-2025-ci illərdə ekologiya və təbii sərvətlər vəzifəsində çalışıb. 2025-ci ilin fevral ayında Prezidentin iqlim məsələləri üzrə nümayəndəsi təyin olunub.

Dövlət Miqrasiya Xidmətinin rəisi Vüsal Hüseynov bu vəzifəyə təyinat alarkən Milli Məclisin V (2015-2019-cu illər) çağırışının deputatı idi. V. Hüseynov 2018-ci ilin aprel 23-də Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə Dövlət Miqrasiya Xidmətinin rəisi təyin olunub.

Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Fuad Muradov da hazırkı postuna Milli Məclisdən gəlib. Belə ki, F. Muradov komitəyə sədr təyin olunduqda Milli Məclisin V (2015-2019-cu illər) çağırışının deputatı idi. O, 2018-ci ilin aprel 23-də Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri vəzifəsinə təyinat alıb.

Rövşən Rzayev Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri vəzifəsinə Milli Məclisin V (2015-2019-cu illər) çağırış de-

putatı olarkən gəlib. O, Prezident İlham Əliyevin 2018-ci ilin 21 aprel tarixli sərəncamı ilə hazırkı vəzifəyə təyin edilib.

V (2015-2019-cu illər) çağırış Milli Məclisin deputatı Elşad Həsənov isə icra başçısı postuna təyinat alıb. O, 12 noyabr 2019-cu ildə Bakı şəhəri Yasamal Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı təyin edilərək deputat mandatı daşıyırdı.

Keçmiş deputat Rüstəm Xəlilov 4 dekabr 2019-cu il tarixli sərəncamla Hacıqabul rayonuna icra başçısı təyin olunub. Həmin vaxt o, V (2015-2019-cu illər) çağırış Milli Məclisin üzvü idi. Milli Məclisin VI (2020-2025) çağırış deputatı Şahin Seyidzadə 3 mart 2022-ci il tarixində Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə İçərişəhər Dövlət Tarix-Memarlıq Qoruğu İdarəsinin İdarə Heyətinin sədri təyin olunub. O, “İçərişəhər”dən azad olunduqdan sonra ötən il VII çağırış Milli Məclisə deputat seçilib.

Rövşən Abullayev 2005-ci il noyabrın 10-da Azərbaycan Dövlət Neft Şirkətinin (SOCAR) prezidenti təyin edilmişdi. Həmin vaxt o Milli Məclisin III (2005-2010) çağırışının deputatı idi.

Deputatlıqdan vəzifəyə gedənlər - siyahı

Məlum olduğu kimi, Milli Məclisin deputatı Ramil Həsən mandatının ləğv edilməsi üçün Mərkəzi Seçki Komissiyasına (MSK) müraciət edib. Ramil Həsənin deputatlıqdan istefa verməsinin səbəbi onun vəzifəyə seçilməsilə bağlıdır. Belə ki, Ramil Həsən bu ilin iyul ayında Türkiyə Dövlətləri Parlament Assambleyasının (TÜRKPA) Qazaxstanın paytaxtı Astana şəhərində keçirilən 14-cü plenar sessiyasında təşkilatın yeni baş katibi seçilib.

Ramil Həsən Azərbaycanda səlahiyyətləri başa çatmadan rəhbər vəzifəyə gedən ilk deputat deyil.

Modern.az saytı səlahiyyətləri başa çatmadan məmur postuna təyinat alan keçmiş deputatların adlarını xatırladır.

IV çağırış (2010-2015-ci illər) Milli Məclisin üzvü olmuş Mübariz Qurbanlı 21 iyul 2014-cü ildə Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə Dini Qurumlarla İşlər üzrə Dövlət Komitəsinə sədr təyin edildikdən sonra Mərkəzi Seçki Komissiyası tərəfindən onun deputat səlahiyyətlərinə xitam verilib. O, 2024-cü ildə komitə sədri və-

zifəsindən azad edildikdən VII çağırış Milli Məclisə üzv seçilib.

Deputat səlahiyyətlərinə xitam verilmiş şəxslərdən biri də 19 sayılı Nərimanov birinci seçki dairəsindən Milli Məclisə seçilmiş Əli Əhmədov olub. Belə ki, 2013-cü ildə Yeni Azərbaycan Partiyası sədrinin müavini, partiyanın icra katibi postunu tutan Əli Əhmədov oktyabrın 22-də Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə Baş nazirin müavini təyin edilib. Konstitusiyanın 85-ci

maddəsinə görə, icra hakimiyyəti sistemlərində qulluq edən şəxs Milli Məclisin deputatı ola bilməz. Ona görə də 2013-cü ilin noyabrın 12-də Mərkəzi Seçki Komissiyası deputat Əli Əhmədovun mandatına xitam verib. Əli Əhmədov Baş nazirin müavini vəzifəsindən azad edildikdən sonra yenidən deputat seçilib. O, hazırda VII çağırış Milli Məclisə I vitse-spikerdir.

Asəf Hacıyev də deputat mandatı ləğv edilmiş eks-par-

lamentarlardan biridir. Onun deputatlıq fəaliyyətinə 2015-ci ildə xitam verilib. Asəf Hacıyev 9 dekabr 2014-cü ildə Qara Dəniz İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı (QDİƏT) Parlament Assambleyasının baş katibi seçilib. Bundan sonra könüllü olaraq, deputat səlahiyyətlərinə xitam verilməsi üçün MSK-ya müraciət edib.

Milli Məclisin IV (2010-2015-ci illər) və V (2015-2019-cu illər) çağırış de-

Trampa veriləcəkdi, o aldı

Nobel Sülh mükafatının laureatı məlum olub. APA "Nobelprize.org"-a istinadən xəbər verir ki, Norveç Nobel Komitəsi 2025-ci il Nobel Sülh mükafatının Maria Korina Maçadoya verilməsi barədə qərar qəbul edib.

O, bu mükafata Venesuela xalqının demokratik hüquqlarını təşviq etmək istiqamətində yorulmaz fəaliyyətinə və diktatordan demokratiyaya ədalətli və sülh yolu ilə keçid uğrunda apardığı mübarizəyə görə layiq görülüb.

Nobel Sülh Mükafatının qalibi Norveçin Oslo şəhərində yerləşən Norveç Nobel Institutunda elan edilib. 2024-cü ildə Nobel Sülh mükafatı hansı təşkilata verilib?

Qeyd edək ki, Norveç Nobel Komitəsi 2024-cü il Nobel Sülh mükafatının Yaponiyanın Nihon Hidankyo təşkilatına verilməsi barədə qərar qəbul edib. Xirosima və Naqasakiyə atom bombası atılmasından sağ çıxanların yaratdığı bu hərəkət Hı-bakuşa adı ilə də məşhurdur. Hərəkət Sülh üzrə Nobel mükafatına nüvə silahından azad, sülh içində bir dünyanın yaradılması sahəsində göstərdiyi, o cümlədən nüvə silahından bir daha heç vaxt istifadə edilməməsinin vacibliyini şahid ifadələri ilə nümayiş etdirdiyinə görə layiq görülüb.

"ABŞ və Rusiya arasında aparılan danışıqlardan sonra sülh ümidləri doğrulmadı, lakin Ukraynanın "istehkamlı müharibə" strategiyası gözənilməz nəticələr verir. Qarşı tərəfin davamlı itkiləri və Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin uyğunlaşması uzunmüddətli qələbə üçün imkanlar açır".

Bu barədə "Atlantik" nəşri yazıb. Qeyd olunur ki, Rusiya Ukraynanın şimal-şərqində sürətlə irəliləyişə ümid etsə də, əsas şəhərlər və logistika mərkəzləri hələ də Kiyevin nəzarəti altındadır. Rusiyanın say üstünlüyünə baxmayaraq, onların möhkəmləndirilmiş əraziləri ələ keçirmək cəhdləri nəzərəçar-pacaq nəticə vermir (Axar.az).

"Ukraynalı zabitlər bildiriblər ki, düşmənin hücumunu dayandırmağın açarı məhdud resurslardan səmərəli istifadədir. Döyüş meydanında pilotsuz uçuş aparatları, dəqiq artilleri-

ya zərbələri və qoşunların optimal hərəkət sxemləri tətbiq olunur. Qüvvələrin rotasiyası və döyüş əməliyyatlarının ehtiyatla planlaşdırılması birbaşa toqquşmadan qaçmağa və ukraynalı hərbiçilərin itkilərini minimuma endirməyə kömək edir", - təhlildə bildirilir.

Nəşr daha sonra qeyd edib: "Doqquz ay əvvəl vəziyyət kritik görünürdü: Ukraynanın silahlanması geridə qalırdı, rusların "ət dəlçəsi" adlanan əsgər və mızdlu hücumları isə irəliləyirdi. İndi isə yeni bir inam var: Ukrayna uzunmüddətli

Rusiyanın müharibə ritorikasında yumşalma - Nə baş verir?

Hərbi ekspert: "Kreml artıq anlayır ki, Ukraynada savaş resursları tükəndirən qarşıdurmaya çevrilib"

müharibəyə uyğunlaşmaq üçün öz institutlarını dəyişir, təcürbə qazanır və düşməne davamlı zərbələr endirərək, eyni zamanda öz risklərini azaldır. Bu transformasiya göstərir ki, əvvəllər Rusiyanın xeyrinə işlədiyi düşünülen zaman amili tədricən Ukraynanın tərəfinə keçir".

Maraqlıdır ki, məhz bu fonda Rusiya prezidenti Vladimir Putinin Ukrayna müharibəsi ilə bağlı ənənəvi ritorikasında yumşalma müşahidə olunur. "Bizim ümumi məqsədimiz dəyişməz qalır. Biz xüsusi hərbi əməliyyat zamanı qoşunların qarşısına qoyulan bütün vəzifələrin qeyd-şərtsiz yerinə yetirilməsini təmin etməliyik", - Putin bildirib.

Amma Kreml başçısı əvvəllər "hədəflərimizə mütləq çatacağıq" deyirdi, indi isə "hədəflərə çatmağı təmin etməliyik" deyir. Hərçənd bu günlərdə o, Ukraynada müharibəyə başlamağa peşman olmadığını və onu davam etdirəcəyini söyləyib.

Ritorikadakı bu dəyişiklik nədən xəbər verir? Ukrayna müharibəsində yeni mərhələmi başlayıb?

Hərbi ekspert Rövşən Məhərrəmov "Yeni Müsavat"-a deyib ki, Rusiya prezidenti Vladimir Putinin son çıxışlarında müşahidə edilən ritorik yum-

şalma təsadüfi deyil: "Kreml artıq anlayır ki, Ukrayna müharibəsi tez və qəti qələbə ssenarisindən çıxaraq, uzunmüddətli, resursları tükəndirən qarşıdurmaya çevrilib: "Hazırda döyüş meydanında təşəbbüsün kimdə olması sual doğurur, lakin bəzi məqamlar aydın görünür: Rusiya ordusunun itkiləri stabil, lakin ağırdır, Ukrayna isə istehkamlı müharibə adlandırılan yeni taktiki modele tam uyğunlaşmışdır. Bu modelin əsasında resursların qənaətlə istifadəsi, mövqelərin mühafizəsində çevik dron-artilleriya əlaqəsi və döyüşün kütləvi yox, ağıllı idarə olunması dayanır".

Hərbi ekspert deyib ki, Putinin dilindəki dəyişiklik, "hədəflərimizə çatacağıq" əvəzinə "hədəflərə çatmağı təmin

etməliyik" deməsi siyasi tonun və ictimai gözləntilərin tənzimlənməsi deməkdir: "Kreml artıq qəti qələbə və ya denasifikasiya ritorikəsindən çox, müharibənin idarə olunması və nəzarətdə saxlanılmasına çalışır. Bununla cəmiyyətin yorğunluğunu kompensasiya etməyə çalışırlar. Artıq Rusiya daxilində müharibənin uzanması sosial və iqtisadi gərginlik yaradır. Kreml bunu hiss edir və yumşaldılmış tonla daxili ictimaiyyəti sakitləşdirməyə cəhd edir.

Həm də Qərbə signal göndərir. Moskva bu cür ritorika ilə ABŞ və Avropa paytaxtlarına mesaj verir ki, dialoq üçün yer qalır. Yəni bu, sülh təklifi deyil, danışıqlar üçün taktiki pauza yaratmaq cəhdidir. Hər-

bi baxımdan isə, Rusiya qoşunlarının Ukraynanın şimal-şərq istiqamətində gözlənilən sürətlə irəliləyişinin alınmaması, o cümlədən logistika zəncirinin itkilərlə üzləşməsi Kremlə aydın signal göndərək ki, mövcud resurslarla genişmiqyaslı hücum potensialı real deyil. Digər tərəfdən, Ukrayna ordusu artıq Qərb texnologiyalarını öz taktik sistemində inteqrasiya edib, bu isə onların asimmetrik üstünlüyünü artırır. Ukraynalılar indi hər metr uğrunda döyüş konsepsiyasını deyil, zərbə və geri çəkilmə strategiyasını tətbiq edirlər ki, bu da Rusiya üçün ölümcül itkilərə gətirib çıxarır".

Hərbi ekspert deyib ki, Putinin ritorikasında yumşalma hərbi məğlubiyyətin etirafı deyil, strategiyanın dəyişdirilməsinə hazırlığın göstəricisidir: "Kremlin məqsədi indi tək qələbə deyil, həm də resursların tükənmədən sabit müharibə vəziyyətini qorumaqdır. Beləliklə, Ukrayna müharibəsi yeni mərhələyə keçir - emosional deyil, texnoloji və strateji mərhələyə. Bu mərhələdə silahların sayı yox, onların istifadə məntiqi və döyüşün idarə olunması keyfiyyəti həlledici olacaqdır".

■ **E.MƏMMƏDƏLİYEV, "Yeni Müsavat"**

İran ABŞ-dan qorxmur - Tehrandan hədə

Azər Həsərat: "Əgər doğrudan da o qədər "qüdrəti" varsa, nəyi gözləyir, niyə İsraili dağıtmır?"

İranın birinci vitse-prezidenti Məhəmməd Rza Aref bildirib ki, 12 günlük müharibədən sonra (iyun, 2025) ABŞ və onun müttəfiqləri başa düşüblər: İrana hücum edəcəkləri halda sonda atəşkəs üçün yalvarmaq məcburiyyətində qalacaqlar.

Musavat.com xəbər verir ki, Arefin sözlərinə görə, bu "məcbur edilmiş 12 günlük müharibə" zamanı düşmənlər sadələşikliyi edərək, İslam Respublikasının süquta uğrayacağını zənn ediblər: "Onlar hesab edirdilər ki, xalq küçələrə çıxacaq və bu məsələ tezliklə bitə-

cək. Xalq doğrudan da küçələrə çıxdı, amma düşmənin gözlədiyi kimi yox, tam əksinə - birliyini nümayiş etdirdi".

Vitse-prezident həmçinin qeyd edib ki, BMT-nin baş katibi ilə görüşdə "İslam Respublikasının devrilməsi məsələsinin artıq bağlandığını" bəyan edib. O əla-

və edib ki, 12 günlük müharibədən sonra yaranan həmrəylik və birləşmə ölkə üçün ölçülməz sosial kapitaldır: "Biz müharibənin tərəfdarı deyilik və heç vaxt münaqişənin təşəbbüskarı olmamışıq. Hazırkı vəziyyətimiz dörd ay öncədən xeyli yaxşıdır".

Doğrudanmı belədir? İran indi hərbi baxımdan daha güclü, daxili birliyi indi daha möhkəmdir? Tehran rəsmisi nəyə arxayın olaraq ABŞ-a mey-

dan oxuyur? Nəhayət, HƏMAS-İsrail anlaşmasından sonra İrana qarşı əməliyyat tezləşə bilərmə?

Analitiklər qeyd edir ki, Tehran özünü qalib kimi göstərməyə çalışsa da, realıqda vəziyyət tam fərqlidir. Yəni, 12 günlük müharibə İranın hərbi sistemindəki dərin çatları üzə çıxardı. Müasir raket sistemləri, hava hücumundan müdafiə infrastrukturunu, eləcə də atom obyektlərinin təhlükəsizliyi ciddi zərbə aldı.

İranın ABŞ-a meydan oxuması məsələsinə gəldikdə isə, bildirilir ki, bunun arxasında iki əsas amil dayanır: ideoloji inadkarlıq və geosiyasi "oyunbazlıq". Tehran bilir ki, Vaşinqton birbaşa hərbi toqquşmaya getmək istəmir. ABŞ üçün İranla tammiqyaslı müharibə həm bölgədə, həm də beynəlxalq səviyyədə yeni xaos yarada bilər. İran isə bu realıqı anlayaraq öz ritorikasını sırtləşdirir, yəni təhdidi, qorxunu və dini-siyasi ritorikası silaha çevirir.

Siyasi şərhçi Azər Həsərat mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"-a danışmış. Siyasi şərhçi qeyd edib ki, İran rəsmiləri bu cür açıqlamaları ilə dünyanı təəcübləndirməyə davam edirlər:

"Bütün dünyanın gözü qarşısında uduzan, əzilən tərəf məhz İran oldu. İsrailin hədəfləri əvvəldən belli idi, həmin hədəflər vuruldu və son nöqtəni də ABŞ qoydu. Cəmi 12 günlük müharibə ərzində bu, bütün dünyanın gözü qarşısında baş verdi.

Doğrudur, İran sonradan "qələbə nümayişi" keçirdi, bəzi şüarlarla özünü qalib kimi göstərməyə çalışdı, amma bu, sadəcə görüntü idi. Realıqda isə İran xüsusilə də atom silahı üzrə təsisatların baxımından ciddi zərbələr aldı. Yəni, bu ölkənin hərbi və texnoloji infrastrukturunu faktiki olaraq darmadağın edildi. Belə olan halda, İran rəsmiləri hansı əsasla deyirlər ki, guya "İsrail atəşkəs üçün yalvarmalı olacaqdır"? Əgər doğrudan da İranın o qədər "qüdrəti" varsa, niyə hələ də gözləyir? Axı İran bölgədə, istəyə gedib İsraili vura, dağıda bilər. Amma görünən odur ki, bu, yalnız ritorikadır.

Onsuz da bütün dünya bilir ki, fars-molla rejiminin illərdir səsləndirdiyi əsas məqsəd "İsrail dövlətini yer üzündən silmək" ideyası olub. O zaman buyursunlar, getsinlər, etsinlər. Bütün dünyanın gözü qarşısında göstərsinlər o "qüdrəti". Amma etmirlər, çünki bacarmırlar. Sadəcə boş-boş danışirlər və təbiidir ki, heç kim də onlara inanmır. Artıq dünya da,

region da İranın bu təmtəraqlı bəyanatlarını ciddiylə almır".

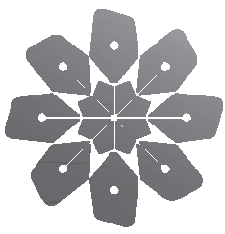
Azər Həsəratın fikrincə, HƏMAS məsələsinin bitirilməsi əslində İranın da bitirilməsi deməkdir:

"Eyni şey Hizbullah və Husilər üçün də keçərlidir. Çünki bu üç terror təşkilatının arxasında birbaşa İran İslam Respublikası dayanır. Bu qruplar dövlətin maliyyə, silah və ideoloji dəstəylə fəaliyyət göstərir.

Belə olan halda, bu terror təşkilatlarını bitirən ABŞ və İsrail, məgər İranın özünü bitirə bilməzmi? Əgər İran doğrudan da "qüdrət mərkəzi"dirsə, niyə bəslədiyi bu təşkilatların məhv edilməsinin qarşısını ala bilmir? Ala bilmədi və görünür, ala da bilməyəcək. Deməli, bütün bu sərt bəyanatlar, hədə-qorxular, şou xarakterli açıqlamalar sadəcə ictimai rəyi məşğul etmək, daxili auditoriyaya təsəlli vermək üçündür.

Əslində, İranın bu tip çıxışları daha çox daxili auditoriyaya yönəlik "psixoloji qida" xarakteri daşıyır. Xalqın diqqətini real məğlubiyyətdən yayındırmaq, ölkə daxilində rejimin dayaqlarını qorumaq məqsədi güdür. Lakin bütün bunlar İranın realıqda üzleşdiyi məğlubiyyətləri gizlədə bilmir".

■ **Xəlilə GƏRAY, "Yeni Müsavat"**

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Gender, ailə və demoqrafiya məsələlərinin işıqlandırılması

Son illər Azərbaycanda əcnəbilərlə bağlanan nikahların sayı artmaqdadır. Ədliyyə Nazirliyinin 2025-ci ilin ilk doqquz ayına dair statistikasına görə, 1 570 Azərbaycan vətəndaşı əcnəbilər və ya vətəndaşlığı olmayan şəxslərlə ailə qurub. Onlardan 858-i kişi, 712-si isə qadındır. Bu rəqəmlər bir neçə mühüm tendensiyanı əks etdirir: əvvəllər daha çox Azərbaycan kişiləri xarici qadınlarla ailə qururdularsa, indi artıq Azərbaycan qadınlarının da əcnəbilərlə nikaha meylli sürətlə artır.

Bu hal cəmiyyətdə müxtəlif reaksiyalar doğurur. Bəziləri bunu milli kimliyimiz və genefondumuz üçün təhlükə hesab edir, digərləri isə belə nikahların mədəni inteqrasiyanın, qloballaşmanın və fərdi azad seçimin təzahürü kimi dəyərləndirirlər. Statistika əsasən, azərbaycanlıların daha çox ailə qurduğu ölkələrin vətəndaşları bunlardır: Rusiya, Türkiyə, Gürcüstan, Ukrayna, Qazaxıstan, Pakistan. Son vaxtlar bu siyahıya Avropa ölkələri də daxil olmaqdadır.

Onu da qeyd edək ki, əgər bir neçə il öncə əcnəbilərlə evliliklərdə əsasən Azərbaycan kişiləri üstünlük təşkil edirdisə, indi qadınların sayı kişilərlə demək olar ki, bərabərləşib.

Bəs səbəb nədir? Məlum olduğu kimi son illərdə Azərbaycan qadınları arasında ali təhsilli, xaricdə təhsil almış və beynəlxalq mühitdə çalışanların

sayı əhəmiyyətli dərəcədə artıb. Bu isə onların müxtəlif millətlərdən olan insanlarla daha çox ünsiyyətdə olmalarına, nəticədə romantik münasibətlərin formalaşmasına gətirib çıxarır. Həmçinin sosial media, beynəlxalq proqramlar, Erasmus və təhsil mübadilələri, eləcə də turizm əlaqələri insanların fərqli millətlərdən olan şəxslərlə tanışlığını asanlaşdırıb.

Bəzi qadınlar Azərbaycan cəmiyyətində kişilərin qadına münasibətindən, patriarxal düşüncə tərzindən narazı olduqlarını açıq şəkildə dilə gətirirlər. Onların fikrincə, bəzi əcnəbilər qadına daha çox hörmət və şəxsi azadlıq verir.

Kişilərə gəldikdə isə, bu tendensiya da uzun illərdir müşahidə olunur. Sosioloqlar qeyd edir ki, kişilərin əcnəbi qadınlarla evlənməsinin bir neçə səbəbi var. Onlardan biri, bəlkə də birincisi miqrasiya

və əmək bazarı amilidir. Belə ki, xüsusilə Rusiyada yaşayan azərbaycanlı kişilər orada ailə qurur və geri dönmürlər. Bundan başqa, bəzi kişilər hesab edir ki, əcnəbi qadınlar daha müstəqil, sərbəst düşüncəlidirlər və ailədaxili münasibətlərdə daha çox qarşılıqlı anlaşma var.

Ən çox müzakirə doğuran məqamlardan biri "genefondun təhlükə altında olması" fikridir. Bu iddianın tərəfdarları hesab edir ki, əcnəbilərlə evliliklər milli kimliyimizi, dilimizi və mədəni dəyərlərimizi zəiflədə bilər.

Digərləri isə hesab edir ki, genefond təkcə bioloji deyil, həm də mədəni, mənəvi və sosial anlayışdır. Əgər ailə sağlam əsaslara qurulubsa, uşaqlar Azərbaycan dilində tərbiyə alırsa və milli kimliklə böyüyürsə, burada təhlükədən çox, mədəni zənginlikdən danışmaq olar.

Beləliklə, əcnəbilərlə nikahlar hələ də bəzi dairələrdə birmənalı qarşılanmır. Xüsusilə qadınların əcnəbilərlə evliliyi çox vaxt ictimai təzyiqlə müşayiət olunur. Bu, köhnə patriarxal düşüncənin qalığıdır. Lakin yeni nəsil artıq fərqli

Sosioloq: "Uzun illər Azərbaycan ənənəvi cəmiyyət olub, indi isə..."

düşünür: "xoşbəxtlik millətə görə deyil, insana görə seçilir".

Mövzu ilə bağlı sosioloq Üzeyir Şəfiyev "Yeni Müsavat"a açıqlama verib: "Uzun illər Azərbaycan ənənəvi cəmiyyət olub. Belə cəmiyyətlərdə ictimai qınaq və sosial nəzarət çox güclü idi. Cəmiyyətin dominantlığı fərdin şəxsi həyatına qədər uzanırdı. Məsələn, uzun müddət belə bir mif formalaşmışdı ki, guya Azərbaycan kişisi başqa millətdən olan qadınla evlənməz, Azərbaycan qadını da əcnəbi kişi ilə ailə qurmaz. Bu, əslində, ənənəvi cəmiyyətin qoruyucu miflərindən biri idi.

Lakin zamanla cəmiyyətin qapalı xarakteri dəyişib, liberal dəyərlərin təsiri artıb. Xarici ölkələrlə əlaqələr genişləndi, internet və sosial media insanların dünyagörüşünü dəyişdi, mədəni sərhədlər aradan qalxdı. Bunun nəticəsində cəmiyyətin fərd üzərindəki nəzarəti xeyli azaldı, sosial stereotiplər və arxetiplər funksionallığını itirdi. İnsanlar daha çox fərdi, bəzən isə eqosentrik və liberal seçimlər etməyə başladılar.

Statistika göstərir ki, bu gün Azərbaycan qadınları da əcnəbilərlə nikah bağlamaqda kişilər qədər maraq göstərir. Əcnəbilərlə ailə qurmağın müxtəlif səbəbləri var. Onlardan biri xarici ölkədə daimi yaşamaq, orada oturmaq və ya vətəndaşlıq əldə etmək istəyidir. Digər səbəb isə seçim azadlığı ilə bağlıdır. İnsanlar artıq kiminlə evlənəcəklərinə dair qərarı daha çox öz istəklərinə əsasən verirlər, ictimai rəyə o qədər də bağlı deyillər".

Sosioloq bu tendensiyanın müəyyən mənada narahat edici cəhətlərinin də olduğunu vurğulayıb:

"Düşünürəm ki, əcnəbilərlə evliliklərin artması çox da pozitiv hal deyil. Bu proses dinamik şəkildə yüksəlsə, gələcəkdə 'boom' xarakteri ala bilər. Burada bir neçə təhlükə var. Əvvəla, genefond baxımından müəyyən risklər mövcuddur. Çünki əcnəbilərlə qurulan ailələrdə tərbiyə, dəyərlər sistemi və ailədaxili münasibətlər fərqli olur. Nəticədə ailə institutumuz özünəməxsus xüsusiyyətlərini itirə bilər".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Xalidə GƏRAY

İslam kimlərə yas mərasimini qadağan edir?

Əri tərəfindən namus üstə öldürülən qadın üçün məclis qurulmayıb - ilahiyyatçıdan şərh

Xəbər verildiyi kimi, Şəmkirdə 1985-ci il təvəllüdlü Rəyale Orucova əri Arif Hacıyev tərəfindən qətlə yetirilib. Hadisənin kənddə yerləşən gözəllik salonunun qarşısında, mərhum qadının qardaşının gözləri önündə baş verirdi.

Hadisənin namus zəminində baş verdiyi iddia edilir. Belə ki, bir müddətdir kənddə qadının adı ətrafında bu yöndə söz-söhbətlər dolaşmış və əri R.Orucovani öldürəcəyi ilə dəfələrlə hədələyib. Hətta bu söhbətlərə görə onların böyük qızının ailəsi dağılıb. R.Hacıyevanın həyat yoldaşı saxlanılıb. Faktla bağlı araşdırma aparılır. Mərhumun yaxın qohumları isə heç bir yas mərasimi keçirilməyəcəyini bəyan ediblər.

Qohumlar düzmü qərar verib? Ümumiyyətlə, islama görə, kimlərə yas mərasimi keçirmək caiz sayılır?

İnsan həyatı İslamda müqəddəs sayılır və hər bir fərdin yaşamaq hüququ qorunur. Bu baxımdan, istənilən şəxs tərəfindən digər bir şəxsin həyatına son qoymaq yalnız çox dar və ciddi dini-hüquqi çərçivədə, dövlətin (və ya İslam dövlətinin

də qazi-məhkəmənin) qərarı ilə həyata keçirilə bilər. Şəxsi təşəbbüs, hisslər və ya şayiələr əsasında kiminse canına qəsd etmək İslam baxımından həm günah, həm də cinayət sayılır. Son illər bəzi cəmiyyətlərdə müşahidə olunan və "namus qətləri" adlandırılan hadisələr dini arqumentlərlə əsaslandırılarsa da, əslində bu cür əməllərin İslam dini ilə heç bir bağlılığı yoxdur.

Dini mənbələrdə araşdırma apardığımız zaman mövzu ilə bağlı bəzi məqamlara rast gəlinir. Məsələn, Qurani-Kə-

rimdə insan həyatının dəyəri ilə həyata keçirilə bilər. Şəxsi təşəbbüs, hisslər və ya şayiələr əsasında kiminse canına qəsd etmək İslam baxımından həm günah, həm də cinayət sayılır. Son illər bəzi cəmiyyətlərdə müşahidə olunan və "namus qətləri" adlandırılan hadisələr dini arqumentlərlə əsaslandırılarsa da, əslində bu cür əməllərin İslam dini ilə heç bir bağlılığı yoxdur.

Namus qətlə adlanan hadisələr, əksər hallarda rəsmi hüquqi proseslərə deyil, cəmiyyətin içində dolaşan şayiələrə və fərdi qərəzlərə əsaslanır. Bu isə İslam hüququnun tələb etdiyi qəti sübut və məhkəmə hökmü prinsiplərinə ziddir. Belə hallar bir çox İslam alimləri tərəfindən "patriarxal, qəbiləvi düşüncə tərzinin qalığı" kimi qiymətləndirilir və dini baxımdan əsassız sayılır. Digər bir məsələ isə qətlə yetirilmiş şəxslərin dəfn mərasimləri və yasla bağlıdır. Bəzən ictimai qınaq və ya

ailədaxili gərginlik səbəbilə mərhumun yaxınları yas mərasimi keçirməmək qərarı verə bilər. İslamda yasin keçirilməsi bir ibadət forması deyil, sosial və insani ehtiyac kimi qəbul edilir. Məqsəd, mərhumun ruhuna dua etmək, Quran oxumaq və yaxınlara məna-məna dəstək verməkdir. Bu baxımdan, yas mərasimi keçirmək caiz və savab sayılır. Əgər bir şəxs müsəlman kimi dünyasını dəyişsə, onun üçün dua etmək, cənazə namazı qılmaq və ruhuna savab göndərmək təşviq edilir.

Fiqh kitablarında qeyd olunur ki, açıq-aşkar günahkar şəxs belə, müsəlman olarsa, qətlə qılınır və dua edilir. İbn Qudame, İmam Nəvəvi və digər fiqh alimləri bu məsələdə ümumi razılıq içindədirlər. Onların fikrincə, yalnız açıq şəkildə küfr üzərində ölənin, yəni dinindən dönməyən şəxslər üçün dua edilməməlidir. Hər hansı bir müsəlmanı isə, günahlarına baxmayaraq, Allahın mərhəmətinə həvalə edərək dua etmək caiz və bəyənən əməldir.

Yas keçirməmək qərarı isə bəzən fitnədən çəkinmək və ya ailənin üzvləşdiyi təzyiqləri azaltmaq məqsədilə verilə bilər. Bu cür hallarda qərar dini baxımdan qadağan edilməsinə deyil, mərhumun ruhuna dua et-

məkdən imtina edilməməlidir. Dua fərdi şəkildə də edilə bilər və bunun üçün kütləvi mərasim keçirmək vacib sayılır.

Bir sözlə, bu kimi hadisələrə yalnız dini və ya hüquqi kontekstdən deyil, həm də sosioloji və psixoloji müstəvidə yanaşmaq vacibdir. Cəmiyyətin qadına, ailəyə və fərdi azadlığa münasibəti, bir çox hallarda faciələrin baş verməsində mühüm rol oynayır. Dinin adı altında zorakılığı əsaslandırmaq, onu "şərəf", "namus" kimi anlayışlarla pərdələmək həm dini prinsiplərə, həm də insanlıq dəyərlərinə ziddir.

Dini məsələlər üzrə mütəxəssis, araşdırmaçı jurnalist Kənan Rövşənoğlu mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a fikrini bölüşüb. O qeyd edib ki, ümumiyyətlə, yas məclisinin təşkil olunması dini əmr deyil və vacib deyil: "İslam dini ölmüş insanla bağlı dörd göstəriş verib. Ölənin şəxsinin qaydalara uyğun olaraq yuyulub qüsl verilməsi, kəfənlənməsi, meyit namazı qılınması və qaydalara uyğun dəfn olunmasıdır. Vəsalam, bu qayda hər kəs üçün eynidir. Üstəlik, İslam dini heç bir halda küçədə birini öldürməni qəbul etmir, bir insanın günahı və ya cinayəti varsa bu məhkəmədə isbat olunmalı, şahidlər olmalıdır. Ondan sonra məhkəmə bu haqda şəriət əsasında hökm verə bilər. Ona görə də bu daha çox yerli adətdir, dinlə əlaqələndirmək olmaz".

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycan Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi bu dəfə keytrinq (sifarişlə menyu tərtib etmək, yeməklərin hazırlanması, daşınması və servis xidmətinin göstərilməsi) xidməti həyata keçirən müəssisələrin işində ciddi nöqsanlar aşkarlayıb. Bu barədə Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinin məlumatında bildirilir.

Qeyd olunur ki, bu ilin yanvar-sentyabr ayları ərzində ölkə ərazisində fəaliyyət göstərən 14 keytrinq xidməti müəssisəsində yoxlama keçirilib, 12-sinin vəzifəli şəxsləri inzibati məsuliyyətə cəlb olunub. Keytrinq, müxtəlif məkanlarda sifariş əsasında fərdi, kofe-breyk, banket, açılış, təqdimat təşkilatları, piknik və s. xidmətlərin icrasındadır. Bildirilib ki, yoxlamalar zamanı çoxsaylı uyğunsuzluq faktları müəyyən edilib: "Aşkar edilmiş əsas uyğunsuzluqlara müəssisənin qeydiyyatdan alınmadan fəaliyyət göstərməsi, mətbəxdə sanitariya-texniki və sanitariya-gigiyenik vəziyyətin qənaətbəxş olmaması, texnoloji ardıcılıq prinsipinə əməl olunmaması, xammal və hazır məhsulların üzərində etiket məlumatlarının olmaması, xammalların müsayitəedici sənədlərinin olmaması, yarırlılıq müddəti bitmiş məhsulların mövcud olması, məhsulların saxlanma qaydalarına əməl olunmaması, dezinfeksiya, dezinseksiya və deratizasiya işlərinin aparılmaması, işçi heyətin ilkin və dövrü tibbi müayinədən keçməməsi daxildir. Faktlarla bağlı qanunvericiliyə uyğun müvafiq tədbirlər görüldü. Nöqsan aşkarlanan 12 müəssisənin vəzifəli şəxsi inzibati məsuliyyətə cəlb olunub".

Amma yoxlanılmayan,

Şadlıq evlərində qida problemi

Yoxlamalar sanitariya-gigiyenik problemləri aşkara çıxardı - mütəxəssisdən çağırış

yoxlamadan kənar qalan və ya yoxlamadan bir müddət sonra eyni nöqsanları, qanunsuzluqları təkrarlayan nə qədər şadlıq sarayı, restoran, müəssisə var. Nə yeyib, nə içdiyimizi hardan, necə biləcəyik, bir halda ki həttə keytrinq xidmətində də fərqləndirilməli, demək ki, ictimai işə və qida sektorunda vəziyyət bərbaddır.

Azad İstehlakçılar Birliyinin sədri Eyyub Hüseynov Sherg.az-a açıqlamasında qeyd etdi ki, ictimai işə obyektlərinin sanitariya-texniki, eləcə də sanitariya-gigiyenik normaları pozması və nöqsanların aradan qaldırılmasında əhəlinin də "payı" var: "Çox zaman əhəli gigiyenik normalara nə dərəcədə riayət edildiyinin fərqi varmır. Sizcə, şadlıq sarayında, şadlıq evində hansısa

mərasim keçirmək istəyən və öncədən oranın mətbəxinin, sanitariya qovşağının hansı dərəcədə olduğu ilə maraqlanan vətəndaşların sayı nə qədər olar? Çox az. Bəlkə də, tək-tük insan bununla maraqlanır. İnsanları qonaqlara hansı yeməklərin təqdim olunacağı, ətin haradan gətiriləcəyi, menyuda nə var, nə yox, menyunun qiyməti maraqlandırır. Toy edənə, şadlıq sarayı inzibətçisi arasındakı söhbətin əsas məzmunu bu olur. Masaya nələr verəcək, menyuyu necə yeddi, nəyi menyudan çıxarmaq olar ki, qiymət bir az aşağı düşsün, buna bənzər məsələlər. Toy edənin mətbəxə baxış keçməsi, qidaların, ərzağın saxlandığı yerə baxması, nadir hallarda baş verən hadisədi, bəlkə də, ümumiyyətlə, belə hal baş vermir. Ona görə də şadlıq sarayı rəhbərliyi də təmizlik, normalara riayət etmək kimi məsələlərə ikinci, üçüncü dərəcəli iş kimi baxır. Rəhbərlik də əsas diqqəti menyuya və əlbəttə ki, daha çox gəlir əldə etməyə yönəlir. Nəticədə biz istehlakçılardan hüquqları pozulur. Bizə keyfiyyətsiz qidalar da təqdim olunur, natəmiz mətbəxdə hazırlanan yeməklər qarşımıza gətirilir. Qonaqlar da, toy sahibi də sanitariya qovşağının natəmizliyini, uyğunsuz halda olmasını toyun ortasında görürlər. Daha bundan sonra kimə şikayət edəcək? O vaxt kimsə nə şikayət etmək halında olur, nə də bunun marağında. Keytrinq xidməti ilə bağlı da vəziyyət eynilə bu cürdür. Hansısa nəzirlilik, dövlət orqanı, agentlik, iri şirkətlər, qurumlar müəyyən bir tədbir təşkil etdikdə

keytrinq xidmətindən yararlanırlar. Bu, qəbul olunmuş qaydadır. Amma məsələ bundadır ki, çox vaxt qurumlar bu işi özlərinin tanıdqları, əməkdaşlıq etdikləri, yaxud da elə onların özlərinə bağlı müəssisələrə həvalə edirlər. Yəni də şəxsi maraqlar önə çıxır, az vəsaitlə böyük mərasimləri yola verməyə çalışırlar. Məhsulun haradan, necə gətirildiyi onlar üçün önəm kəsb etmir. Təki ucuz başa gəlsin. Bu halda isə keyfiyyətsiz məhsullar önə çıxır. Belə mərasimlərdə görüntü əladır. Avropa stilində qəlyanaltılar, içkilər, desertlər. Amma keyfiyyətsizdir, bilmək olmur".

E.Hüseynov bildirdi ki, qida sektoru bir zəncirdir. Burada istehsalatdan başlayaraq, istehsalat və satışa qədər hər bir halqada keyfiyyət və sanitariya-gigiyenik qaydalar ciddi riayət edilməsi vacibdir və tələb olunmalıdır: "Hazırda dünyada bilinən və bilinməyən müxtəlif xəstəliklər, viruslar var. Sağlamlığı qorumaq hamının borcudur. O cümlədən də ictimai işə obyektlərində bu məsələlərə ciddi yanaşılmalıdır. İstehlakçılar da tələbkar olmalıdır. Əgər hansısa kafedə, restoranda əyləşib yemək sifariş edirsənsə, keyfiyyətli xidmət görcəyindən əmin olmalıdır. Bunun üçün də tələbkar

olmaq lazımdır. İstehlakçının haqqı var ki, xörəyin hansı ərzaqla və hansı şəraitdə bəşirildiyini bilsin. Madam ki, yemək sifariş edirik və buna görə ödəniş edirik, keyfiyyət tələb etmək haqqımız da var. İkinci tərəfdən, illərdir şadlıq saraylarının soyğunçuluğundan yazılır, əlaqədar təşkilatlar bir-iki müəssisədə yoxlama aparır, nöqsanlar aşkarlanır, müəssisənin fəaliyyəti dayandırılır, bir müddət sonra eyni vəziyyət təkrarlanır. Bunun əsas səbəbi bizim insanların şadlıq sarayında dəbdəbəli toy etmək istəyi, bu istəyin asılılığa, vərdişə, bir-birylə bəhşə dönməsidir. Qohumların "kim daha varlıdır" titulu qazanmaq uğrunda mübarizə aparmalarıdır. Toyu olan cütlük, bəy-gəlinə o toylardan heç nə qalmır, heç bir gəlir əldə etmirlər, çünki toylar toplanan pul ələ həmin gecə şadlıq sarayına ödənilir. Və bu cür yoxlamalar nəticəsində də məlum olur ki, demə, bahalı restoranlarda, şadlıq saraylarında qonaqlara natəmiz qidalar, mənşəyi məlum olmayan ətərlərdən hazırlanmış yeməklər təqdim olunub. Hesab edirəm ki, cəmiyyətimiz bundan ibrət almalıdır, milli adət-ənənələrimizə uyğun olmayan şadlıq məclisləri aradan qaldırılmalıdır".

Nikahdankənar doğuşlar artır - sosioloq deyir ki...

Son zamanlar ölkəmizdə nikahdankənar uşaqların sayının artdığı müşahidə olunur. Həttə rəsmi rəqəmlərdə ötən il dünyaya gələn körpələrin təxminən 25 min nəfərinin nikahdan kənar olduğu bildirilir.

Açıqlanan məlumatlara görə, son 5 ildə nikahdankənar doğulan uşaqların sayı Azərbaycanla 82 944 olub. Dövlət Statistika Komitəsinin (DSK) rəsmi göstəricilərinə əsasən, ötən il ölkədə rəsmi qeydə alınmamış nikahda olan qadınlar tərəfindən doğulanların sayı 13 228 olub.

2023-cü ildə isə qey-

ri-rəsmi nikahdan doğulan uşaqların sayı 15 622 təşkil edib. 2022-ci ildə 18814, 2021-ci ilə 17566, 2020-ci ilə isə 17714 uşaq qeyri-rəsmi nikahlardan doğulub.

Açıqlanan məlumatlardan da belli olur ki, nikahdankənar doğulan uşaqların sayı ildən-ilə artır.

"Erkən yaşda ailə quran xanımla rəsmi nikah bağlana

bilməz, uşaq dünyaya gəlir, lakin ananın yaşı hələ də rəsmi nikaha uyğun olmur, bu daE"

Sosioloq Fatimə Hacıbəyli "Bakı-Xəbər"ə şərhində bildirdi ki, müasir qadınların ailə qurmadan ana olmaq istəməsi halları günü-gündən artır: "Qadınlar ailə qurmaq yox, karyera etmək istəyir. Onlar pul qazanmaq istəyir və hesab edirlər ki, ailə qursalar, daha çox problem olar. Məsələn, həyat

yoldaşı hansısa qadağa qoya bilər. Bəzi qadınlar hesab edir ki, özü üçün uşaq dünyaya gətirsə, daha yaxşı olar. Nikahdankənar dünyaya gələn uşaqların sayının artması səbəblərindən biri də erkən nikahlardır. Bəllidir ki, erkən yaşda ailə quran xanımla rəsmi nikah bağlana bilməz. Uşaq dünyaya gəlir, lakin ananın yaşı hələ də rəsmi nikaha uyğun olmur. Bu kimi faktlar yetərincədir. Bəzən elə hallar olur ki, erkən evlilikdən uşaq dünyaya gəlməsinə baxmayaraq, ailə quran cütlüklər bir-birilə anlaşmadığı üçün ayrılmaq qərarına gəlir. Təbii ki, bu halda nikahdankənar doğulan uşaqların sayına təsir edir".

Sosioloq onu da əlavə etdi ki, bu problemin digər səbəbi bəzi kişilərin, rəsmi evlilikdən başqa, digər xanımla qeyri-rəsmi münasibətlər yaşamasıdır. Bu münasibətlər dünyaya nikahdankənar körpələrin gəlməsinə şərait yaradır. İstər ana, istərsə də körpə üçün bu, gələcəkdə müəyyən problemlər yaradır.

Binalarda pasportlaşma məcburi olacaq

Yeni tikilən yaşayış binalarının enerji effektivliyi üzrə pasportlaşdırılması məcburi hala gətirilir.

Modern.az-ın məlumatına görə, bu məsələ Milli Məclisin bugünkü plenar iclasında müzakirə olunan "Enerji resurslarından səmərəli istifadə və enerji effektivliyi haqqında" Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsində öz əksini tapıb.

Layihəyə əsasən, aşağıdakı bina və tikililər istisna olmaqla digər binaların enerji effektivliyi üzrə pasportlaşdırılması məcburi olacaq:

- "Tarix və mədəniyyət abidələrinin qorunması haqqında" Qanuna uyğun olaraq dünya, ölkə və yerli əhəmiyyətli daşınmaz tarix və mədəniyyət abidələrinin siyahısına daxil edilmiş binalar (tikililər);

- yardımçı və müvəqqəti tikililər;
- istixanalar və anbar binaları;
- istehsalat binaları;
- fərdi yaşayış evləri;

Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsinin 81.1-ci və 89.1-ci (89.1.4-cü maddə istisna olmaqla) maddələri ilə müəyyən edilmiş tikinti obyektləri. //e-qanun.az/framework/46958

Pasportlaşdırma bu qanun qüvvəyə mindikdən sonra yeni tikilən, yenidən qurulan, əsaslı təmir olunan yaşayış və qeyri-yasayış binaları üçün məcburi olacaq, istismarda olan binalara şamil olunmayacaq.

ÜSAVAT

Son səhifə

N 184 (8794) 11 oktyabr 2025

Oktyabr

İki il sonra avropalılar isti sudan məhrum ola bilərlər

Avropa İttifaqı (AI) su qazdırıcılarının istehsalında istifadə olunan bəzi metalları icazə verilən maddələr siyahısından çıxarıb. Yeni tənzimləməyə görə, 2027-ci ildən etibarən avropalılar isti susuz qala bilərlər. Bu barədə "Financial Times" məlumat yayıb. Məlumatla görə, qafqaz və sirkonium adlı metallardan istifadəyə qadağa qoyulub. Bu qərar onların içməli suyu çirkləndirdiyi üçün Brüsselə qəbul edilib. Bu metalları əvəz etmək üçün polad və mis kimi materiallardan istifadə etmək mümkün olsa da, onların qiyməti 4-5 dəfə bahadır. Nəticədə, su qazdırıcılarının istehsal xərcləri və satış qiyməti artacaq ki, bu da adi avropalı istehlakçılara hirbaşla təsir göstərəcək.

Dünyada bir ilk: Artıq xroniki yorğunluğa asanlıqla müəyyən etmək olacaq

Britaniyalı alimlər dünyada ilk dəfə xroniki yorğunluq sindromunu (müəmmarlıq ensefalomeli) müəyyən etməyə imkan verən qan testi hazırlayıblar. Bu barədə "The Guardian" nəşri məlumat yayıb. Qeyd olunur ki, İtaliyadakı xəstəliyin diaqnostikası yalnız simptomlara əsaslanırdı. Bu isə diaqnozun qoyulmasında gecikmələrə və səhv qiymətləndirmələrə səbəb olurdu.

"Biz bilirik ki, bəzi xəstələr onlara diqqət yetirilməyindən şikayətlənirlər, hətta bəzilər onları xəstəliklərinin "yalnız zehni təsəvvür" olduğunu düşünürlər. Bizim kəşfimiz bu vəziyyəti dəyişəcək, artıq diaqnozu təsdiqləmək üçün sadə və dəqiq qan testi aparmaq mümkün olacaq", - deyir Şərqi İngiltərə Universitetinin nümayəndəsi bildirib.

Qeyd edək ki, xroniki yorğunluq sindromu insanın ciddi xəstəliyi olmadan, altı aydan çox davam edən daimi yorğunluq hissi ilə xarakterizə olunur. Bu vəziyyətdə halsızlıq, əzələ ağrıları, yuxusuzluq və ya həddindən artıq yuxululuq, ayaqüstə tez yorulma kimi əlamətlər müşahidə edilir. Belə halın yaranmasına bir çox amil səbəb ola bilər. Daimi yorğunluq bəzən qanazlıq, infeksiyalar, qan dövranı, ürək və böyrək çatışmazlıqları, vitamin və mineral çatışmazlığı, maddələr mübadiləsi pozğunluqları (hipoqlikemiya), hormonal problemlər (hipotireoz, böyrəküstü vəz çatışmazlığı) və hətta xərcəng kimi ciddi sağlamlıq problemlərinin ilkin signalı ola bilər.

Yer üzünün "ən böyük balina"nın kosmosdan görüntüsü

Yer üzünün "ən böyük balina"sı adlandırılan Laythaus rifi həтта kosmosdan görünür. Bu, NASA tərəfindən yayımlanan fotolarda öz əksini tapıb. Rəfdə yerləşən dünyaca məşhur Böyük Mavi Dəlik (diametri 318 metr, dərinliyi 124 metr) kosmosdan baxıldıqda "balinanın nəfəs dəliyi"nə bənzəyir.

Qeyd edək ki, Karib dənizində yerləşən Laythaus rifi 10 min il əvvəl, son buzlaşma başdan quyruğa qədər ölçüldükdə təxminən 42 kilometr uzunluğa malikdir. Təxminən 10 min il əvvəl, son buzlaşma dövründən sonra dəniz səviyyəsinin qalxması nəticəsində

İtaliyada 105 yaşlı qadın ad gününü iş yerində qeyd etdi

İtaliyada 105 yaşlı qadın ad gününü iş yerində qeyd edib. Bu barədə "Sputnik Mundo" yazıb. Ayaqqabı fabrikinin rəhbəri Letisiya Qallinin videotəbriki sosial şəbəkələrdə böyük marağa səbəb olub. Qadın 105-ci ad gününü iş yerində həmkarları və işçilərinin əhatəsində qeyd edib. 100 yaşını keçməsinə baxmayaraq, o, əvvəlki kimi ofisinə gedir və hələ İkinci Dünya müharibəsindən əvvəl, 1926-cı ildə atası tərəfindən yaradılmış bizneslə məşğuldur.

Qallini 1939-cu ildə cəmi 19 yaşı olanda atasının yerini tutub. Müharibə illərində o, yalnız brendi qoruyub saxlamaqla kifayətlənməyib, həm də onun mövqelərini gücləndirib. 2005-ci ildən idarə etmə Qallini ailəsinin üçüncü nəslinə keçməsinə baxmayaraq, Letisiya hələ də şirkətin fəal üzvü və siması olaraq fəaliyyət göstərir.

Uzunömürlü işçi bildirib ki, pensiyaya hazırlaşmır, çünki iş ona özünü lazım olduğunu inandırır və sosial əlaqələrini qorumağa kömək edir. Herontoloqlar sağlam qocalığı sosial fəallıq və işinə maraqla əlaqələndirirlər. Sosial fəallıq depressiya, narahatlıq və hətta ürək-damar xəstəliklərinin inkişaf riskini azaldır.

su altında qalan bu təbii möcüzə 1970-ci illərdə Jak-İv Kusto tərəfindən araşdırıldıqdan sonra məşhurlaşdı. Kusto onu "dünyanın dalğıcılıq üçün ən gözəl beş yerindən biri" adlandırır. Hazırda Laythaus rifi UNESCO-nun Dünya İrsi Siyahısına daxildir.

Türkiyədə maraqlı hadisə: Məşəyə göbələk yığmağa getmişdi, inanılmaz tapıntıya imza atdı

Türkiyədə məşəyə göbələk yığmağa gedən Şenol Diktepə təsadüfən meteorit tapıb. Bu barədə "Haber Global" məlumat yayıb. Bildirilib ki, Karabük vilayətinin Eskipazar rayon sakini istirahət zamanı quruluşuna və çəkisinə görə digər daşlardan fərqlənən bir parça tapıb. O, maraqlı tapıntını Karabük Universitetinin mütəxəssislərinə təqdim edib.

Aparılan analizlər nəticəsində təxminən 250 qram ağırlığında olan daşın heqiqətən də səma cismi - meteorit olduğu müəyyən edilib. "Daşın fərqli və ağır olduğunu hiss etdim, maraqlı tapıntıya imza etdim, maraqlı tapıntıya imza etdim, maraqlı tapıntıya imza etdim", - deyir Diktepə bildirib. O, tapıntısına görə çox sevindiğini də əlavə edib. Diktepə onu da qeyd edib ki, daşın tərkibindəki metallara dair daha ətraflı analiz aparılacaq.

Bunları bilirsinizmi?

- * 1 kq kökəlmək üçün bədəniniz 20 km yeni damar əmələ gətirir.
- * Dünyada ən uzun hakimiyyətdə qalmış sülalə Osmanlı sülaləsidir. (623 il)
- * Qarışqa yuvalarının girişi hər zaman şimala tərəf olur.
- * Vaxtının çoxunu musuqi dinləyərək keçirən insanlar daha çox depressif insanlar olurlar.
- * Shakespeare 23 aprelə doğulmuş və 23 aprelə vəfat etmişdir.
- * Norveçin şimalında hər yay 14 həfə gecə-gündüz günəşli keçir.
- * Timsahlar dillərini çölə çıxara bilmirlər.
- * Fransızlar ən nəzakətli xalq sayılır. Bir yazıçı bunu sübut etmək üçün yazır: "Bu yaxınlarda Parisin köhnə bir qəbiristanlığında üzərində yazılar olan bir başdaşı tapdım. Orada yazılmışdır: "Mənim istirahət yerimə yaxınlaşanda ayağa qalxıb sizi salamlamadığım üçün üzr istəyirəm".
- * Ağcaqanadların 47 ədəd dişi olur.
- * Almaniyaadakı Zooparkların birində "Dünyanın ən təhlükəli heyvanı" zalı vardır. İçəri daxil olduqda qarşınıza nəhəng bir güzgü çıxır.
- * Burnunuzla baş barmağınız eyni boydadır.
- * Dişləriniz doğumunuzdan 6 ay əvvəl meydana gəlməyə başlayır.
- * Bədəninizin 30 dəqiqədə itirdiyi istiliklə iki litr suyu qaynada bilirsiniz.
- * Hər bir ayağınızda təxminən bir trilyon bakteriya var.
- * Ortalama bir yuxu 2-3 saniyə davam edir.
- * Yeməyin ağızınızdan mədənizə çatması yeddi saniyə davam edir.
- * Mədə turşunuz bir ülgücü əridə biləcək gücdədir.
- * Bir cüt ayaqda 250 000 fərqəli vəziyyət var.
- * Ayaq baş barmağınızda iki sümük olmasına qarşılaşdığınız dörd barmağınızda üç sümük var.
- * Ortalama bir qadın ortalama bir adamdan 12,5 sm qısadır.

Şəkər xəstəliyinin yeni növü aşkarlandı

Şəkər xəstəliyinin yeni növü aşkarlanıb. Milli.Az xəbər verir ki, Exeter Universiteti Tibb Məktəbi və Brüssel Azad Universitetinin alimləri indiyə qədər məlum olmayan diabet növü aşkarlayıblar. Nəticələr "Journal of Clinical Investigation" (JCI) jurnalında dərc olunub. Xəstəlik TMEM167A genindəki mutasiya ilə bağlıdır. Belə ki, bu gen insulini istehsal edən hüceyrələrin fəaliyyətinə cavabdehdir.

Uşaqlarda altı ayıqdan kiçik yaşlarda baş verən diabetin çoxu genetik səbəblərlə bağlıdır. Belə halların 85%-dən çoxu irsi DNT dəyişiklikləri ilə əlaqələndirilir. Tədqiqatda altı körpənin genetik materialı analiz edilib. Onlarda diabetlə yanaşı nevroloji problemlər, o cümlədən epilepsiya və mikrosefaliya müşahidə olunub. Bütün hallarda eyni gen mutasiyaya uğrayıb.

Professor Mirjam Knop və komandası genin funksiyasını öyrənmək üçün kök hüceyrələri beta-hüceyrələrə çevirib və CRISPR gen redaktə texnologiyasından istifadə edib. Aşkarlanıb ki, TMEM167A düzgün işləmədikdə beta-hüceyrələr insulini istehsal edə və sərbəst buraxa bilmir, həmçinin hüceyrə içi stress mexanizmləri aktivləşir və hüceyrələrin ölümü baş verir. "TMEM167A genindəki dəyişikliklərin aşkarlanması körpələrdə diabetin genetik səbəblərini anlamağa kömək edir", - deyir Dr. Eliza de Franco izah edib.

"Bu tədqiqat genin funksiyasını açıqlayır və insulini istehsal edən hüceyrələrin normal işləməsi üçün kritik olduğunu göstərir".

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Məşavət" in kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dəqiqə" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Emil SALAMOĞLU

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500